

Drogová kriminalita na území Brno-venkov

Jana Kamenská

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jana SCHIMMERLOVÁ**
Osobní číslo: **H118274**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Drogová kriminalita na území Brno – venkov**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS "Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na drogovou problematiku z pohledu policejní praxe,
- na vznik závislosti a její škodlivosti,
- na preventivní činnost,
- na přehled nejčastěji užívaných drog na území Brno-venkov.

Součástí práce bude kvalitativní výzkum metodou rozhovoru s uživateli návykových látek, kteří se dostali díky své závislosti do problémů se zákonem.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Bargel M., Mühlpachr P. a kol. Inkluze versus exkluze – dilema sociální patologie. Brno: IMS Brno, 2010.

Ganeri, A. Drogy. Od extáze k agonii. Praha: Amulet, 2001.

Goodyer, P. Drogy a teenageři. Praha: Nakladatelství Slovanský dům, 2001.

Chmelík, J. a kol. Drogová kriminalita. Úřad vyšetřování pro ČR, MVČR, odbor personální práce a vzdělávání, 1999.

Kalina K., kol. Drogy a drogové závislosti 1 – mezioborový přístup. Praha: Ústav vlády České republiky, 2003.

Nešpor, K., Dvořák, V. Prevence trestné činnosti související s návykovými látkami. Praha: TRIVIS, 1998.

Šmerda R., Trestněprávní úprava drogové problematiky. Bulletin národní protidrogové centrály. Praha: Tiskárna MV, 2007.

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. Ing. Antonín Řehoř, CSc.

Institut mezioborových studií

Datum zadání bakalářské práce:

16. března 2012

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2013

V Brně dne 16. března 2012

prof. PhDr. Pavel Mühlpachr, Ph.D.
vedoucí ústavu

doc. Ing. Antonín Řehoř, CSc.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

JANA KAPTEŇSKÁ

Jméno, příjmení studenta

V Brně 31.3.2015

Komárková

Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se v teoretické části zaměřuje na všeobecný popis drogové problematiky. Zabývá se charakteristikou pojmu drog, jejím dělením, způsobem užívání drog a možnými následky vzniku drogové závislosti. Dále se zabývá drogovou prevencí a identifikací drog z pohledu policejní praxe. Rovněž popisuje nejvíce užívané nelegální drogy na území Brno-venkov.

V praktické části se bakalářská práce zabývá kazuistikou a rozhovory s osobami, které mají osobní zkušenosti s užíváním návykových látek a podleli drogové závislosti.

Klíčová slova: drogy, návykové látky, drogová závislost, drogová prevence, drogová detekce, marihuana, pervitin.

ABSTRACT

The theoretical part of my Bachelor thesis focuses on the general description of the drug problem. It deals with the definition and characteristics of drugs. It also describes how the drugs are classified according to the methods of application and the levels of drug addiction. My Bachelor thesis targets on drug prevention and identification of drugs from the perspective of the police work. It also points to the most commonly used illegal drugs within Brno-Country area.

The practical part of the thesis focuses on casuistry and the interviews with people who have personal experience with usage of drugs and succumbed to drug addiction.

Keywords: drugs, addictive drugs, drug addiction, drug prevention, drug detection, marijuana, methamphetamine.

Poděkování

Ráda bych poděkovala panu doc. Ing. Antonínu Řehořovi, CSc., za metodickou pomoc, cenné rady a ochotu, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych ráda touto cestou poděkovala mému manželovi za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Jana Kamenská

„Když je člověk deprimován nebo trpí bolestí a léčba mu nepřináší fyzickou úlevu, nakonec sám zjistí, že drogy ho zbavují těchto příznaků.“

L. Ron Hubbard

„Jakákoliv závislost je špatná, ať už je drogou alkohol, morfin nebo idealismus“

Carl Gustav Jung

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 DROGOVÉ ZÁVISLOSTI A JEJICH ŠKODLIVOST	12
1.1 CO TO JSOU DROGY?.....	12
1.2 DĚLENÍ DROG	14
1.3 RIZIKA UŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK	15
1.4 ZÁVISLOST A DROGOVÁ ZÁVISLOST	18
2 DROGOVÁ PREVENCE	23
2.1 PRIMÁRNÍ PREVENCE.....	23
2.2 SEKUNDÁRNÍ PREVENCE.....	25
2.3 TERCIÁRNÍ PREVENCE	26
2.4 POLICEJNÍ PREVENCE.....	26
3 IDENTIFIKACE DROG Z POLICEJNÍ PRAXE	29
3.1 CHEMICKÉ LABORATOŘE.....	29
3.2 DETEKČNÍ TESTY	31
3.3 KYNOLOGICKÁ DETEKCE.....	36
4 DROGOVÁ KRIMINALITA NA ÚZEMÍ BRNO-VENKOV	38
4.1 NEJVÍCE UŽÍVANÉ NELEGÁLNÍ DROGY NA ÚZEMÍ BRNO-VENKOV	38
4.2 PACHATELÉ DROGOVÉ KRIMINALITY	44
II PRAKTICKÁ ČÁST	48
5 POPIS VÝZKUMNÉHO VZORKU	49
5.1 KAZUISTIKY A ROZHOVORY SOUVISEJÍCÍ S DROGOVOU PROBLEMATIKOU	50
5.2 SHRNUTÍ.....	78
ZÁVĚR	79
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	81
SEZNAM OBRÁZKŮ	85
SEZNAM TABULEK	86

ÚVOD

Drogy jsou v současné době celospolečenským problémem, se kterým se potýkají všechny vrstvy obyvatelstva, od mladých lidí až po seniory. Hovořit můžeme o drogách legálních nebo o drogách nelegálních, jejichž výroba, distribuce a následné užívání je postižitelné platnými právními předpisy.

S drogami se setkáváme všude kolem nás, např. v rámci sportu, v zaměstnání, ve škole, ve volném čase, ve zdravotnictví. Setkáváme se s nimi na každém kroku, ať si to uvědomujeme či nikoliv. Problematika drog se netýká jenom osob, které je užívají, ale každého z nás. Proto je dobré znát několik základních faktů o drogách, například základní dělení, možnosti detekce, možnosti prevence, o projevech závislosti a rizicích užívání.

Jednou z institucí, která se setkává s osobami užívající omamné a psychotropní látky téměř každý den, je Policie České republiky. Zaměřuje se na odhalování, dokumentování a stíhání protiprávního jednání těchto osob. Policisté se nejčastěji setkávají s těmito osobami při páchání různé trestné činnosti. Páchaná kriminalita, která se uvádí v policejních statistikách, je dle mých zkušeností pouze malou zjištěnou částí.

Pouhým pohledem kolem sebe můžeme zjistit, že jsme drogami různého typu obklopeni. Ač si to plně neuvědomujeme, můžou to být drogy legální, společností tolerované, jako třeba tabákové výrobky, alkohol, káva, čokoláda, ale také drogy nelegální, které si nepřipouštíme, například řidič jedoucí ve vozidle pod vlivem marihuany nebo pervitinu, pohozené injekční jehly na ulici.

V mé bakalářské práci se zaměřím především na nelegální drogy a drogové závislosti, které považuji za vážný celospolečenský problém. Toto téma jsem si zvolila především z osobních důvodů, kdy se v rámci svého zaměstnání často potýkám

s problematikou návykových látek. Z mé praxe jsem postřehla nárůst v užívání návykových látek.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části. Na teoretickou část a na praktickou část. Teoretická část je rozdělena do čtyř kapitol. V první kapitole uvádím charakteristiku pojmu drogy, jejich různá členění, následná rizika při užívání a možný vznik závislosti. Ve druhé kapitole uvádím drogovou prevenci. Ve třetí kapitole identifikaci drog. Čtvrtá kapitola se zabývá drogovou kriminalitou na území Brno – venkov. Pátá kapitola je součástí praktické části, kde jsem uvedla kazuistiky a rozhovory s osobami, které mají osobní zkušenosti s užíváním návykových látek a podlehlí drogové závislosti.

Cílem bakalářské práce bylo jednoduše popsat motivaci užívání návykových látek a možný vznik závislosti na těchto omamných a psychotropních látkách. Zjistit nejčastěji užívané nelegální omamné a psychotropní látky na území Brno - venkov a poukázat na jejich snadnou dostupnost.

Bakalářská práce nemůže pojmut celkovou drogovou problematiku. Proto zde uvádím její pouhý zlomek. Chci, aby si budoucí čtenáři udělali svůj vlastní názor, jak moc je užívání návykových látek nebezpečné pro organismus a jaké zdravotní následky mohou užíváním drog nastat.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DROGOVÉ ZÁVISLOSTI A JEJICH ŠKODLIVOST

Pojem „**drogová závislost**“ byl vymezen podle Světové zdravotní organizace (WHO; the World Health Organization) jako stav psychické a i fyzické závislosti, který vyplývá z interakce mezi živým organismem a drogou. Je charakterizovaný změnami chování a dalšími reakcemi, které vždy zahrnují nutkání stále nebo pravidelně brát drogu pro její psychické účinky anebo s cílem vyhnout se nepříjemným stavům vyplývajících z abstinence drogy.

„P. Ondrejkovič definuje drogovú závislosť jako chorobný vzťah k drogám, ktorý je charakterizovaný nekontrolovateľnou túžhou vpravovať si drogy akýmkoľvek spôsobom do organizmu.“¹

1.1 Co to jsou drogy?

Lidstvo už odnepaměti objevovalo látky – **drogy**, které různými způsoby využívali k léčení různých chorob, k zmiřování bolesti, k šamanským rituálům, ale i k věštění. Požití některé drogy působilo na psychiku člověka, vyvolávalo různé halucinace a přeludy. Jiné zase pomáhaly léčit bolavé rány. Termín „droga“ se vyvinul z arabského slova „durana“ a znamená původním významem léčivo.² V současné době není definice drog přesně vymezena. V literatuře můžeme najít pojem droga, návyková látka nebo omamná a psychotropní látka.

Pojem **droga** „*můžeme definovat jako přírodní nebo syntetickou látku, která po vpravení do živého organismu mění jednu nebo více psychických či tělesných funkcí.*“³

¹ NIKLOVÁ, M., *Prevenencia drogových závislostí v školskom prostredí*. Banská Bystrica: Pedagogická fakulta UMB, 2009, s. 24.

² ŠMERDA, R., *Trestněprávní úprava drogové problematiky*. In: Bulletin NPC, mimořádné číslo. Praha: MV, 2006, s. 15.

³ NEŠPOR, K., PROVAZNÍKOVÁ, H., *Slovník prevence problémů působených návykovými látkami*. 2.vyd., Praha: Státní zdravotní ústav, 1997, s. 13.

V trestním zákoníku se „*návykovou látkou* rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.“⁴

Ve 20. století došlo k výrazným změnám ve složení drog. Dříve méně nebezpečné přírodní látky prošly výraznými chemickými změnami ve složení. Vznikají nové látky, které se dokonce vyrábí na zakázku. Tento způsob výroby je velmi nebezpečný. Nové ilegální drogy nejsou registrovány a stěžují svoji identifikaci. Jsou označovány jako „**designer drugs**“. Vyrábějí se z již známých drog nebo podle jejich vzoru, kdy výsledná struktura nové látky se od původní nepatrně liší. Jejich účinek je velmi podobný.⁵

Drogy můžeme označit jako látky s psychotropním účinkem, které mohou po krátké době užívání způsobit v lidském těle návyk a později fyzickou a psychickou závislost. Drogu mohou být původu rostlinného, ale jedná se také o syntetické látky používané k přípravě léků. Droga je jakákoli látka, která po vpravení do organismu mění jednu či více jeho funkcí.

Je zřejmé, že na otázku, proč lidé berou drogy a zdali mohou všechny drogy způsobit závislost, není jednoznačná ani jednoduchá odpověď. Jde vždy o souhrn několika faktorů, které působí současně na osobu. Existuje celá řada teorií, které z části vznik závislosti na drogách vysvětluje. Závislost ovšem nemusí být spojena pouze s návykovými látkami.

Drogy mají různé tvary, formy a barvy. Drogy najdeme také při pohledu do domácí lékárničky. Můžeme tam najít paralen, prášky proti kašli a nachlazení. Dokonce i hrnek kávy nebo čaje obsahuje kofein, který povzbuzuje nervový systém. Mezi drogy patří

⁴ ZÁKON č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁵ TKÁČ, J., *Adiktologie*. Brno: Institut mezioborových studií, 2011, s. 5-13.

i alkohol a tabák, které zaujímají přední místa v žebříčku nejčastěji užívaných drog. Nebezpečné může být již jednorázové užití drogy. Například pokud řidič řídí pod vlivem alkoholu a způsobí dopravní nehodu, může zavinit i smrt osob. Zneužívání omamných a psychotropních látek a obchod s nimi je spojen i s kriminalitou.⁶

1.2 Dělení drog

Drogy můžeme dělit na základě různých kritérií. Nejznámější rozdělení drog je podle míry rizika vzniku závislosti. Zde dělíme drogy na tzv. „měkké“ a „tvrdé“ neboli společností tolerované a netolerované. Dále můžeme drogy dělit podle jejich účinku, původu nebo podle míry jejich společenského rizika.

Rozdělení drog podle míry rizika:

- drogy „**měkké**“ – jsou považovány za bezpečnější, u nichž nehrozí velké riziko závislosti (káva, tabák, alkohol a konopné produkty, extáze). Alkohol je na rozhraní měkkých a tvrdých drog;
- drogy „**tvrdé**“ – může vzniknout závislost, často se aplikují nitrožilně (heroin, pervitin, kokain).⁷

Rozdělení drog podle původu:

- **syntetické** – jsou plně vyráběny z chemických látek. Zejména pervitin, LSD, MDMA, dále látky k čichání jako je toluen, lepidla, rozpouštědla;
- **polosyntetické** – do této skupiny jsou zařazeny drogy, které se nacházejí v přírodních produktech, ale musí být zpracovány chemickým postupem. Jedná se například o kokain vyráběný z lístků koky nebo heroin vyráběný z opia;

⁶ ČERNÝ, O., *Člověk a drogy* [online], 2012, [cit. 8. 11. 2012]. Dostupné z:

<http://krimiinfo.kup.pcr.cz/k/index.php/fyzikalni-chemicke-expertizy/45-clovek-a-drogy?start=2>

⁷ VALÍČEK, P. a kol., *Rostlinné omamné drogy*. 1. vyd., Benešov: Start, 2000, s. 21.

- **přírodní** – do této skupiny patří drogy, které se vyskytují přirozeně, jsou získané z přírodních zdrojů, například marihuana, hašiš, hašišový olej, opium.⁸

Rozdělení drog podle účinku na lidský organismus:

- **halucinogeny** (lysohlávky, muchomůrka červená, LSD),
- **konopné látky** (marihuana, hašiš, hašišový olej),
- **opiáty** (morfin, kodein, heroin),
- **stimulační látky** (kokain, metamfetamin, pervitin),
- **psychotropní** (rohypnol, subutex, alnagon).

Rozdělení drog podle postoje k droze:

- **Legální** – drogy společností tolerované, běžně se s nimi setkáváme, může na nich vzniknout stejná závislost jako na ilegální drogy (například: alkohol, nikotin, léky, kofejn, organická rozpouštědla).
- **Nelegální** – drogy společností netolerované, jejich přechováním a prodejem se dostává jedinec do střetu se zákonem (například: marihuana, hašiš, pervitin, heroin, extáze).⁹

1.3 Rizika užívání návykových látek

Nejčastější rizika, která jsou spojena s užíváním návykových látek, nelze podceňovat. Zde můžeme uvést například předávkování, infekční onemocnění, duševní poruchy nebo trestní stíhání. Nejúčinnějším způsobem je prevence, která by měla informovat nejrizikovější skupiny osob.

⁸ HUBINOVÁ, S., DLOUHÝ, F., *Prekurzory a pomocné látky*. In: Bulletin NPC. Praha: MV, 2001, s. 16-19.

⁹ *Rozdělení drog* [online], 2013, [cit. 20. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.substitutni-lecba.cz/rozdeleni-drog>

Předávkování

Při užívání návykových látek musí jedinec počítat s akutním rizikem předávkování. Návyková látka, droga, zakoupená od neznámého zdroje, může být různě koncentrovaná. Nitrožilní užití vysoce koncentrované drogy může způsobit smrt. Droga nitrožilním podáním působí rychleji, je tu vyšší riziko předávkování.

Vyhnout se předávkování je možné tím, že se droga podá nitrožilním způsobem velmi pomalu. Jedinec nepoužije příliš tlustou jehlu a dá si pozor na množství vstříknuté látky. Také by neměl požit drogu, když je pod vlivem jiné drogy. Účinky obou látek se mohou sečíst, ale i znásobit. Jedinec pod vlivem drogy ovšem není nikdy opatrný a ani přesný.

Dále je tu riziko rychle rostoucí tolerance vůči droze a to vede ke zvyšování dávký. Při poklesu v období abstinence může znovupodání vysoké dávky způsobit smrt. Předávkování se projevuje otravou, kdy postižený nereaguje na zevní podmínky. Smrt může být při předávkování otázkou několika vteřin, maximálně minut.

Infekční onemocnění

Při injekční aplikaci drog někteří jedinci využívají stejnou nesterilní jehlu. Hrozí jim velké riziko vzniku infekčního onemocnění. Nejčastější bývá přenos viru HIV nebo infekční hepatitidy. Žloutenka i AIDS se mohou přenést nejen jehlou, ale i použitou stříkačkou. Vyměnit jen jehlu nestačí. Hlavní zásadou zabránění přenosu infekčního onemocnění je neaplikovat si drogu injekčně a nebo alespoň používat injekční prostředky pouze jednou osobou.

Riziko přenosu infekce se také podstatně sníží tím, když si narkoman použité jehly a stříkačky vyvaří nebo vydezinfikuje. Místo vpichu je také dobré si předem vydesinfikovat. Při nedodržení těchto zásad hrozí hnisavá ložiska v místě vpichu, neprůchodnost a záněty cév, otoky končetin, kožní infekce, vředy. Nemoci se mezi narkomany také často přenášejí pohlavním stykem.

Duševní poruchy

Užívání návykových a psychotropních látek může způsobit i duševní poruchy, bludy nebo např. pocit pronásledování tzv. „stihomam“. Znamé těmito projevy jsou především syntetické halucinogeny (extáze), LSD, lysohlávky, pervitin a marihuana. Duševní problémy se zvyšují u lidí psychicky labilních. Drogy vyvolávají poměrně často úzkosti, deprese, pocity strachu a přeceňování vlastních schopností a poruchy nálad.

Trestní stíhání

Jedinec se pod vlivem omamných a psychotropních látek často dostává do „maléru“. Při svém jednání bývá často neopatrný, má provokativní chování, vykonává nebezpečnou práci. Velmi často řídí vozidlo, motorku či kolo. Cítí se být neohrožený. Tím se může často dostat do problémů se zákonem. Jedinec, který prodává nebo vyrábí drogu, se dopouští drogové trestné činnosti.¹⁰

Způsoby užívání drog:

- ❖ **Kouření** – některé látky mohou být kouřeny v různých formách (cigaretách, pomocí speciálních dýmek a vodních dýmek, buď čisté, nebo ve směsi s tabákem). Nejčastěji kouřené drogy jsou marihuana, hašiš, heroin, kokain. Kouření je méně rizikové než injekční aplikace.
- ❖ **Šňupání** – je to oblíbený způsob pro užití pervitinu, kokainu a heroinu. Šňupání často způsobuje poleptání sliznice a narušení nosní přepážky. Může dojít ke ztrátě čichu.
- ❖ **Inhalace výparů** – oblíbený způsob pro organická rozpouštědla, například toluen.
- ❖ **Injekční užívání** – tento způsob je pro uživatele nejvíce rizikový, ale velice oblíbený. Při aplikaci dochází rychlému nástupu účinné látky, ale i riziku nákazy nemocí.

¹⁰ NEŠPOR, K., MÜLLEROVÁ, M., *Jak přestat brát (drogy)*. 5. vyd., Praha: FIT IN, 2006, s. 12 – 19.

- ❖ **Pokrmý a odvary z psychoaktivních látek** – z některých rostlinných drog bývají připravovány pokrmy, např. marihuanové koláčky. Z lysohlávek nebo durmanu se připravují odvary.
- ❖ **Vstřebávání sliznicí** – látky dané pod jazyk se snadno vstřebávají cévami. Takto se často užívá např. LSD (tzv. „trip“).¹¹

1.4 Závislost a drogová závislost

Závislost je stav, kdy se člověk bez dané látky, aktivity nebo osoby nedokáže obejít. Je to neovladatelné nutkání opakovat chování. V okamžiku, kdy je bez předmětu své závislosti, cítí se po psychické a někdy i fyzické stránce špatně.

Závislost může vzniknout nejen na návykových látkách, ale i na chování, které působí potěšení nebo úlevy. Problémem je i závislost na hazardních hrách, dále to může být práce nebo sex. Jedinec ztrácí nad svým jednáním kontrolu. Závislost působí škodu jemu samotnému, jeho rodině, ale i v okolí.

Vznik závislosti

Důvodů vzniku závislosti je několik. Je to souhrn mnoha okolností a kombinace několika faktorů: dědičné předpoklady, prostředí ve kterém se pohybujeme.

Neexistují ale geny, které by jedince předurčily pro vznik závislosti. Geny přispívají k vytvoření určitého typu osobnosti a vyvíjející se vlastnosti dané osobnosti mohou zvyšovat riziko problému s drogami. Závislost je také pevně spjata s prostředím, ve kterém se jedinec pohybuje. Nejčastější důvody závislosti mohou být zvědavost, jak bude droga působit, touha po úniku před realitou, potřeba relaxace, utlumení zdravotních potíží, navození čilosti nebo spánku, vztah k sexu, potřeba družnosti s novými

¹¹ *Jak jsou drogy užívány* [online], 2013, [cit. 4. 2. 2013]. Dostupné z: <http://www.substitucni-lecba.cz/jak-jsou-drogy-uzivany>

kamarády, tlak vrstevníků, nuda, pocit hrdinství a dobrodružství, potřeba se ztotožnit se svým idolem, podlehnoutí nátlaku party nebo problém v rodině.¹²

Závislost se projevuje:

- touhou po dané látce (chuť, bažení neboli craving),
- omezením až vytěsněním zálib (koníčky, přátelé),
- užíváním látky (i když jedinec ví, že mu to přináší rizika),
- omezením pudu sebezáchovy ve vztahu k látce,
- zvyšováním tolerance (čím déle látku užívá, tím více ji pro dosažení stejného účinku potřebuje, hrozí předávkování),
- abstinenčními příznaky (po vysazení látky může vzniknout fyzická závislost).¹³

Závislost se vyskytuje ve dvou formách:

- ❖ **Závislost fyzická** - vzniká dlouhodobým a častým užíváním drogy.

Závislou fyzická se projevuje:

- nutností neustálého zvyšování dávky drogy, aby bylo dosaženo stejného účinku,
- abstinenčním příznakem (odvykací stav),
- tělesnými potížemi.

Po vysazení nebo omezení některých látek se mohou objevit nepříjemné příznaky. Jde o důsledek vysazení látky, které si tělo vyžaduje.

- ❖ **Závislost psychická** - jedná se o duševní stav, který vzniká konzumací drogy. Projevuje se trvalou touhou drogu dále opakovaně užívat a navodit si tím příjemné pocity. Psychická závislost mívá dlouhodobí charakter.

Závislost psychická se projevuje:

¹² Proč závislost vzniká [online], 2013, [cit. 4. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.substitucni-lecba.cz/proc-zavislost-vznika>

¹³ NEŠPOR, K., *Návykové chování a závislosti*. 3. vyd., Praha: Portál, 2007, s. 9-21.

- nepotlačitelnou silnou touhou nebo pocitem po droze,
- chováním, které se zaměřuje výhradně na získání drogy,
- nezájmem o vše, co nesouvisí s drogou.¹⁴

Abstinenční příznaky mohou být fyzické nebo psychické. Projevují se například bolestí, průjmami, křečemi, třesy, zimnicí, poruchami spánku, pocením, zrychleným bušením srdce, nevolností, zvracením, zmateností, halucinacemi.

Drogovou závislostí rozumíme užívání látek přírodního nebo syntetického původu. Vzniká poměrně rychle a probíhá v několika fázích. Závisí na různých okolnostech, například na druhu užívané drogy, kombinaci drog, osobní dispozici jedince a na věku. Pokud člověk zakusí příjemné účinky drogy, jen těžko si může představit jejich škodlivost na organismus. Drogově závislí si závislost nepřipouštějí, jen málokomu se podaří skončit s užíváním drog bez odborné pomoci.¹⁵

Drogová závislost nevniká náhle, ale probíhá v několika etapách:

Experimentální

- osoba drogu takzvaně „zkouší“, například z nudy, ze zvědavosti, z touhy zažít něco neobyčejného, vzrušujícího,
- občasné užití drogy přináší „skvělé“ prožitky,
- droga pomáhá uniknout od reality,
- denní starosti se zvládají lépe (škola, práce, rodina).

Včasně podchycení pomocí primární prevence může u jedince způsobit odstup od užívání drog. Jedince to odradí a zaměří se na jiné životní situace.

¹⁴ JURÁKOVÁ, I., *Trestněprávní postih toxikomanů*. Brno: PF Masarykovy univerzity, 1999, s. 9-12.

¹⁵ JEDLIČKA, R. a kol., *Mládež – drogy – společnost*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1997, s. 113-116.

Příležitostné a rekreační užívání (nebo také tzv. víkendové užívání)

- užívání drog se stalo součástí životního stylu,
- užívání není častější než jednou za týden (například na diskotéce s kamarády),
- důsledkem není vznik závislosti (typické je u marihuany, LSD či extáze),
- původní zájmy se začínají zanedbávat,
- objevují se občasné absence ve škole nebo v zaměstnání (po tzv. víkendových jízdách),
- zhoršují se rodinné a pracovní vztahy,
- zhoršuje se výkon ve škole nebo v zaměstnání,
- „staré“ kamarády vymění za nové, kteří také berou drogy.

V této etapě braní drogy se jedinec občas svěří osobě, od které očekává pomoc. Jedinec ve většině případů potřebuje odbornou pomoc.

Pravidelné užívání

- ztrácí kontrolu nad užíváním drogy,
- užívá drogu častěji, pravidelně,
- život se točí okolo drog,
- nepřipouští si riziko závislosti, dle něj nedělá nic špatného,
- neřeší své problémy,
- ztrácí zájem o rodinu, o školu nebo o zaměstnání,
- osoba se pohybuje jen mezi drogovými kamarády,
- peníze na drogy získává krádežemi nebo prodejem drog.

Jedinec si nemůže pomoci sám, ale touží po ní. Potřebuje odbornou pomoc dlouhodobějšího rázu.

Užívání k dosažení normálu (problémové užívání, návyk a závislost)

- dlouhodobé a pravidelné užívání drog, zvyšování dávky,
- ztrácí motivaci,
- nesnaží se svoji závislost skrývat,
- nezáleží mu na mínění druhých lidí a stýká se lidmi užívajícími drogy,
- není schopen vidět věci reálně,
- původní vztahy jsou zničeny a jedinec se izoluje, stává se součástí skupiny, která bere drogy.

V této etapě potřebuje nemocný jedinec odbornou pomoc. Při souhlasném léčení nastupuje dlouhodobá léčba, která nemusí být úspěšná.¹⁶

¹⁶ FISCHER, S., ŠKODA, J., *Sociální patologie. Analýza příčin a možností ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. 1. vyd., Praha, 2009, s. 104-115.

2 DROGOVÁ PREVENCE

Prevence je latinského původu a znamená opatření učiněné předem, včasnou obranu nebo ochranu. Rozlišujeme primární, sekundární a terciární prevenci.

Cílem drogové prevence je:

- předejít užívání návykových látek,
- posunout setkání s návykovými látkami do pozdějšího věku,
- snížit nebo zastavit experimentování s návykovými látkami a předejít tak různým zdravotním poškozením včetně závislosti.¹⁷

2.1 Primární prevence

„Je předcházení užití drogy u populace, která s ní dosud není v kontaktu, nebo alespoň odložení kontaktu s drogou do vyšších věkových kategorií.“¹⁸

Primární prevence má podporovat zrání jedince, aby prošel cestou hledání vlastní identity co nejbezpečněji. *„Má rozvíjet jednotlivé předpoklady bio-psycho-sociálně-spirituální komplexity člověka, působit na celou společnost diferencovaně, se zaměřením na cílové skupiny“.*¹⁹ Je to vztah mezi uživatelem drogy, drogou a prostředím, ve kterém dochází k vzájemné interakci.

V současné době se setkáváme u mladých lidí s postojem, že užívání drog je „normální“. Je nezbytné, aby si děti a mladí lidé uvědomovali nebezpečnost drog.

¹⁷ NEŠPOR, K., CSÉMY, L., PERNICOVÁ, H., *Základy efektivní primární prevence*. Praha: Sportpag, 1999, s. 6.

¹⁸ KALINA, K. a kol., *Drogy a drogové závislosti 1. mezioborový přístup*. 1. vyd., Praha: Úřad vlády ČR, 2003, s. 17.

¹⁹ KALINA, K. a kol., *Základy klinické adiktologie*. 1. vyd., Praha: Grada, 2008, s. 18-19.

Biologický předpoklad

Sem můžeme zahrnout například přiměřený zájem o své tělo, o fyzické zdraví, prevence úrazů, starost o výživu, pohyb. V mnoha případech jsou návykové látky zpočátku užívány jako léky, například na bolest hlavy nebo svalů po úrazu atd. Po delším užívání se stávají spouštěčem k pravidelnému užívání a únikem před vzniklými problémy.

Psychologický předpoklad

Nejčastější faktory stojící na počátku abúzu návykových látek je zvědavost, nuda, nízké sebevědomí, nezájem vlastního programu. Abúzus je časté nadměrné zneužívání drog, které vyvolávají pocit euforie. Uživatelům drog často chybí zaujetí pro vlastní potřeby a zájmy. Není veden v rodině k samostatnosti a vyhledává si oblast, kam za ním rodiče nemohou – ve změněných stavech vědomí. Primární prevencí je pak učení se intimně ve vztazích, otevřené komunikaci a sdílení hodnot s druhými. Jedinec se učí asertivitě, hranicím, zvládat volný čas a tvořit si vlastní denní program.

Sociální předpoklad

„Časté rizikové faktory abúzu jsou pocity vyčlenění z komunity lidí, inferiorní sociální status, rasová odlišnost, touha identifikovat se se silnější skupinou. K primární prevenci patří starost o sociální integritu, péče o minority, o sociálně potřebné. Starost o to jak dospělí předávají dětem obraz dospělosti. Rozvoj pro sociální chování, komunikativního cítění, dobrovolnosti a dobročinnosti, soucítění s druhými.“²⁰

Spirituální předpoklad

Rizikovým faktorem je absence smyslu života, duchovních hodnot a autority. Rozčarování nad pomíjivým uspokojením z materiálních zisků. Nerozvíjí se introspekce neboli sebezpozorování a naslouchání vnitřnímu Já. Nezamýšlí se nad důsledky svého

²⁰ KALINA, K. a kol., *Základy klinické adiktologie*. 1. vyd., Praha: Grada, 2008, s. 18-19.

jednání. Obvyklé zvyky nahrazuje novými zvyky podle kamarádů. Iluze štěstí z momentálních prožitků se stává základním motivem života.²¹

2.2 Sekundární prevence

„Sekundární prevence spočívá v předcházení vzniku, rozvoji a přetrvávání závislosti u osob, které jsou již užíváním drogy zasaženy nebo postiženy, případně se na ní staly závislými. Obvykle používána jako souborný název pro včasnou intervenci, poradenství a léčení.“²²

V sekundární prevenci jde o pomoc osobám, které se ocitly v problémech s drogami. Snaha pomoci jim zvládnout nebezpečí hrozící recidivy a vrátit je zpět do sociálního života. V této fázi dochází ke změně chování, výkyvům nálady, často usínají přes den, nezajímá je rodinný život, nemají zájem o koníčky, orientují se na nové kamarády, navštěvují jiná místa, shánějí peníze na drogy. V této fázi nemá osoba postižená drogou zájem přestat brát drogu. Droga jim přináší pocit nadřazenosti, neohroženosti, svobody. Tady už je pomoc odborníka nutná. Zahájení pravidelného kontaktu s terapeutem.

Rozlišujeme léčbu:

- vedoucí k abstinenci nebo ke kontrolovanému užívání,
- kdy je v terapeutickém záměru podávána substituční látka.

Léčení se neomezuje jen na jedince, ale také na jeho rodinu. Využívá se například resocializace, reedukace, právního poradenství apod.²³

²¹ KALINA, K. a kol., *Základy klinické adiktologie*. 1. vyd., Praha: Grada, 2008, s. 18-19.

²² KALINA, K. a kol., *Drogy a drogové závislosti 1. Mezioborový přístup*. 1. vyd., Praha: Úřad vlády ČR, 2003, s. 17.

²³ KALINA, K. a kol., *Základy klinické adiktologie*. 1. vyd., Praha: Grada, 2008, s. 20-21.

2.3 Terciární prevence

„Předcházení vážnému či trvalému zdravotnímu a sociálnímu poškození z užívání drog. Radíme sem sociální rehabilitaci, doléčování, podporu v abstinenci, ale i prevenci zdravotních rizik u neabstinujících klientů.“²⁴

Terciární prevencí je:

- resocializace nebo sociální rehabilitace u osob, které prošly léčbou vedoucí k abstinenci nebo se zapojily do substituční léčby a abstinují,
- intervence u osob, které drogy užívají a nejsou rozhodnuty s užíváním přestat (snížení zdravotních rizik – např. infekční nemoci při nitrožilním užíváním drog).

Jedná se o služby pro narkomany, kteří braní drog nevidí jako problém a nehodlají se léčit. Tato prevence poskytuje například výměnu injekčních jehel, prevence AIDS, pomoc při hledání bydlení, zaměstnání, v kontaktu s úřady, ale i pomoc rodině. Dále zlepšuje přístup k péči o zdraví uživatelů drog. Terciární prevence sleduje zamezení šíření nákazy a zmírňování následků škod, které již droga způsobila.²⁵

2.4 Policejní prevence

Policie České republiky se zabývá prevencí sociálně patologických jevů. Má své preventivně informační skupiny, které zaujímají jedno z předních míst v boji proti kriminalitě. Tyto skupiny působí na všech územních odborech. V rámci prevence kriminality, drog a alkoholu využívá veškeré dostupné informace. Cílem těchto skupin je prezentovat práci policie veřejnosti, komunikovat s ní a spolupracovat. V rámci preventivních akcí se převážně zaměřují na děti a mládež. Tyto preventivní aktivity realizují například formou přednášek nebo projektů.

²⁴ KALINA, K. a kol., *Drogy a drogové závislosti 1. Mezioborový přístup*. 1. vyd., Praha: Úřad vlády ČR, 2003, s. 17.

²⁵ KALINA, K. a kol., *Základy klinické adiktologie*. 1. vyd., Praha: Grada, 2008, s. 22-23.

Základní úkoly Preventivně informační skupiny:

- vyhodnocení bezpečnostních rizik regionu, volba preventivních nástrojů a spolupráce na prevenci kriminality s dětmi, mládeží, občany, organizacemi a orgány státní správy a samosprávy,
- zajišťování preventivní činnosti na svém teritoriu s orientací na všechny věkové skupiny obyvatel,
- spolupracují s vedením územních odborů,
- vytvářejí a distribuují informační materiály (letáky, skládačky a brožury),
- pořádají a realizují preventivní projekty a akce pro veřejnost.²⁶

Preventivní programy se zaměřují na určité cílové skupiny a snaží se hledat způsoby, jak předcházet vzniku a rozvoji sociálně patologických jevů. Preventivní programy nefungují u všech skupin. Určité programy jsou specificky zaměřené na určitou cílovou skupinu, která se jeví jako rizikovější než skupiny jiné. Také prevence v oblasti návykových látek má své opodstatnění. Cílovou skupinou jsou žáci základních škol a studenti středních škol, kterých se nejvíce problematika návykových látek dotýká.²⁷

V rámci preventivních aktivit se může veřejnost setkat s **ukázkou kynologie**, kdy psodvů policie za využití služebních psů vyhledávají návykové látky. Psodvů pracuje se svými vlastními vzorky, které sám založí. Na nich vykonává ukázkou práce psa.

Součástí protidrogové prevence je tzv. **Drogový kufr**, který slouží jako edukační pomůcka pro vzdělávání v oblasti návykových látek. Jedná se o hliníkový kufr s vnitřním polstrováním, který obsahuje lisované průhledné karty s atrapy drog, sloužící jako ukázkou při prezentacích. Karty jsou oboustranné. Atrapy drog jsou vyrobeny ze zdraví

²⁶ Oddělení programů prevence kriminality a dobrovolnické služby [online], 2013, [cit. 4. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/odbor-prevence-kriminality.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

²⁷ MACHALOVÁ, M. a kol., *Dialógy o závislostiach*. 1. vyd., Tlač: TakeOff Advertising, 2010, s. 171-180.

neškodných materiálů. Využití Drogového kufru je velice široké. Nabízí možnost vidět drogy, jak vypadají a v jaké formě a jakým způsobem se zneužívají.²⁸

Preventivní programy se orientují převážně na primární prevenci. Zaujímají široký rozptyl preventivní programů, například seznamování s dopravním značením, první pomoc při poranění injekční jehlou, šikanování nebo domácí násilí.

²⁸ NOVÁK, J., *Drogový kufr*. In: Bulletin NPC. Praha: MV, 2012, s. 55-56.

3 IDENTIFIKACE DROG Z POLICEJNÍ PRAXE

V dnešní době se setkáváme přímo či nepřímo s problematikou drog každý den. Každá droga v těle zůstává různě dlouho. Mezi hlavní parametry patří věk, váha, pohlaví, rychlost metabolismu, množství užití drogy a doba užití. Identifikace drog je specializovanou záležitostí, která využívá mnoho metod k detekci drog. Můžeme využít jak laboratorní přístroje, detekční testy tak i kynologii. K dokazování, že osoba užíla omamnou a psychotropní látku slouží různé drogové testy. K testování přítomnosti drogy v těle lze použít biologickou látku osoby, jako jsou sliny, pot, moč, krev nebo vlasy. Většina z nás se už s testováním na přítomnost drog v těle setkala buď ve škole, v zaměstnání nebo u lékaře.

Policie České republiky využívá dechové analyzátoři měřící koncentraci alkoholu v dechu zn. Dräger a také využívá drogové testy, kdy například při dopravní kontrole policista zjišťuje u řidiče vozidla jednorázovým orientačním testem, zda je či není pod vlivem drog. Při pozitivním zjištění testem je osoba vyzvána k odběru biologického materiálu ve zdravotnickém zařízení. Rozbor z odebraných tělesných tekutin (nejčastěji moči nebo krve) se provádí v toxikologické laboratoři a její výsledek je důkazem požití omamné a psychotropní látky. Tyto analýzy jsou ovšem cenově náročné.

Policie České republiky používá různé detekční testy na zjištění omamných a psychotropních látek v těle jedince. Vybrala jsem na seznámení pár známých a zajímavých testů.

3.1 Chemické laboratoře

Identifikace omamných a psychotropních látek je složitá a náročná. Toxikologickou expertizu provádí Odbor kriminalistické techniky a expertíz Krajských ředitelství Policie České republiky v oboru kriminalistika, odvětví chemie a Kriminalistický ústav Policie ČR v Praze. V současné době kriminalistická chemie disponuje řadou velmi citlivých metod, které umožňují spolehlivě analyzovat i malá množství materiálů. Využívají se nejrůznější

laboratorní metody – chromatografické, spektrofotometrické a metody hmotnostní spektrometrie. Mezi častá toxikologická zkoumání můžeme zařadit analýzu kapalných nebo pevných látek v nejrůznějších obalech za účelem zjištění přítomnosti a množství návykové látky. Při manipulaci s těmito materiály musí být laborant obezřetný, jelikož může jít o toxické, agresivní, hořlavé nebo výbušné látky. Nesmí manipulovat s těmito látkami bez příslušných pomůcek (např. rukavice, rouška, oblek). Musí dodržovat laboratorní pravidla.²⁹

Zkoumání vzorků návykových látek v laboratoři se provádí většinou ve dvou fázích. V první fázi se provádí tzv. screeningový test, při kterém se zkoumaná látka zařadí do určité skupiny a potom se zvolí vhodná metoda. Detailním rozbořením zkoumané látky se látka identifikuje a případně se stanoví i její množství. V druhé fázi se jednoznačně identifikuje zkoumaná látka. Teprve takto získané výsledky zkoumané látky jsou využitelné jako důkaz.³⁰

Tab. 1. Orientační hodnoty prokazatelnosti některých návykových látek běžnými laboratorními postupy³¹

Látka	Prokazatelné po (dny)
opiáty (morfin, kodein)	1-2
barbituráty dlouhodobě působící	10-14
barbituráty krátkodobě působící	3-5
diazepam	2-4
flunitrazepam (Rohypnol)	1-3
kokain	0,2-0,5
amfetaminy	1-2
konopí (THC)	2-8, při chronickém užívání i 14-42

²⁹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J., *Kriminalistika*. 2. vyd., Praha: C. H. Beck, 2004, s. 247-256.

³⁰ JURÁKOVÁ, I., *Trestněprávní postih toxikomanů*. Brno: PF Masarykova univerzita, 1999, s. 122-123.

³¹ TKÁČ, J., *Adiktologie*. Brno: Institut mezioborových studií, 2011, s. 45.

3.2 Detekční testy

Detekční testy, nebo D-testy, jsou orientační testy sloužící k posouzení neznámých látek přímo v terénu. Detekční testy obsahují trubičky s reakčními roztoky. Při použití se hodnotí vzniklé zbarvení. Výsledek pouze zvyšuje podezření na přítomnost konkrétní drogy. Konečný výsledek poskytne až laboratorní zkoumání. Výhodou těchto testů je jednoduchý způsob ovládání testu, jejich malá velikost, vizuální pohled k posouzení stavu testu a krátká časová detekce drog.

Nejvíce používané testy jsou Screeningové testy. Mají podobu papírových proužků nebo destiček napuštěných chemickou sloučeninou, které reagují na určitou drogu. Jsou to jednorázové testy sloužící k jednoduchému a rychlému zjištění zneužití drog. Tyto testy jsou vhodné i pro různé typy organizací pracujících s dětmi (školy, výchovné ústavy), soukromé firmy (před nástupem do zaměstnání), pro rodiče, kteří mají podezření, že jejich dítě se dostalo do kontaktu s drogou. Výhodou těchto testů je okamžité zjištění přítomnosti drogy, výsledek je do několika málo minut a pořizovací cena je nižší než analýza v toxikologické laboratoři. Screeningových testů existuje několik druhů. Jedná se o testy, které jsou schopné odhalit buď jen jeden typ drogy, nebo více různých druhů drog při jednom měření.³²

Nejznámějším detekčním testem, který využívá policie, je alkohol test **Dräger**. Můžeme se s ním setkat např. při dopravní kontrole. Je to ruční detekční přístroj, který je schopný detekovat alkohol v krvi člověka prostřednictvím stanovené koncentrace alkoholu v dechu. Lze ho okamžitě použít v jakémkoli prostředí.

Osoba, která se podrobuje dechové zkoušce, musí bez přerušení a stejnoměrně vdechnout do náustku. Náustek je z hygienických důvodů na jedno použití a dá se nasadit na pravou nebo na levou stranu přístroje. Dechovou zkoušku lze opakovat. Přístroj na čitelném displeji ukazuje výsledek zkoušky. Také obsahuje modul GPS pro přesný záznam geografické polohy místa prováděné dechové zkoušky. Všechny tyto údaje

³² JURÁKOVÁ, I., *Trestněprávní postih toxikomanů*. Brno: Masarykova univerzita, 1999, s. 122-125.

má možnost přístroj přenést bezdrátově do počítače nebo mobilní tiskárny Dräger a vytisknout.³³

Obr. 1. Alkohol test Dräger³⁴

Nejvíce policií využívanými detekčními testy jsou testy **DrugWipe**. Jsou to jednorázové orientační testy na detekci přítomnosti drog ze slin nebo potu. Testování drog testem DrugWipe probíhá přiložením stěrového čtverečku testu na jazyk nebo pot kontrolované osoby. Po rozbití ampule s vodou se objeví v testovacím okénku pozitivní či negativní výsledek. Test je hotový maximálně do 10 minut. Pro jednoduchý způsob, vysokou spolehlivost a přesnost tento test nejvíce užívá dopravní policie k testování řidičů. Test je použitelný pro drogy na bázi kokainu, opiátů, marihuany, amfetaminu a methamfetaminu.

Testy na drogy DrugWipe jsou dostupné v provedení:

- **DrugWipe Single** – detekce jedné drogy,
- **DrugWipe Twin** – detekce dvou drog – marihuana/amfetamin nebo opiáty/kokain,
- **DrugWipe 5** – detekce pěti drog ze slin, z potu a z povrchů (stůl, volant),

³³ Dräger [online], 2013, [cit. 15. 1. 2013]. Dostupné z:

http://www.drager.cz/CZ/cs/products/alcohol_drug_detection/screening/cdi_alcotest_7510.jsp?showBackButton=true

³⁴ Alkohol test Dräger [online], 2013, [cit. 15. 1. 2013]. Dostupné z:

http://www.drager.cz/CZ/cs/products/alcohol_drug_detection/screening/cdi_alcotest_7510.jsp?showBackButton=true

- **DrugWipe 5+** - detekce pěti drog ze slin podle typu kokainu, marihuany, opiátů, amfetaminu a methamfetaminu.³⁵

Obr. 2. Test DrugWipe 5³⁶

Dalším detekčním testem je drogová souprava testů **NIK a NARK**. Jedná se o rychlé jednorázové orientační testy na detekci drog z podezřelých pevných i kapalných vzorků. Užívají se při podezření na užití omamné a psychotropní látky. Detekují např. metamfetamin – pervitin, amfetamin, opiáty, kokain, LSD, heroin, marihuana, hašiš. Jsou určeny k orientačnímu testování drog a používá je také Policie České republiky.

Každý testovací sáček obsahuje přesně odměřenou chemikálii v uzavřených skleněných ampulích, a proto není nutné měřit, vážit, mixovat a dávkovat jednotlivé chemikálie. Tím je zajištěna maximální ochrana pracovníků, kteří testy provádějí.

Nejužívanější typy testů:

Test A – Opiáty a amfetaminy, metamfetamin – pervitin,

Test D – LSD,

Test E – Cannabis-marihuana, hašiš, hašišový olej,

³⁵ Drogové testy Drug Wipe [online], 2013, [cit. 2. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.drogovetesty.cz/119-drugwipe.html>

³⁶ Test Drug Wipe 5. Vlastní fotografie.

Test G – Kokain, HCL, krek,

Test K – Speciální opiátový test (heroin, morfium, kodein),

Test L – Heroin,

Test Q – Efedrin,

Test U – Metamfetamin (Pervitin), amfetamin, MDMA (extáze).³⁷

Obr. 3. Test Nik³⁸

Dalším detekčním testem je přenosná detekční souprava **MEDIVET** sloužící k orientačnímu zjišťování přítomnosti narkotik stěrem samolepící folií buď z těla kontrolované osoby, nebo z prostorů a částí automobilu (například volantu, řadicí páky, palubní desky). V dnešní době je ovšem tato souprava už skoro nevyužívána.³⁹

Vybrala jsem i jednu zajímavost, kterou bych Vám ráda představila. Jedná se o mobilní Ramanův spektrometr **TruNarc**, od firmy Hermo Scientific, která je zastupována českou firmou RIM. Tento přístroj zatím u policie není k dispozici.

Spektrometr TruNarc byl vyvinut pro terénní detekci nebezpečných a rizikových látek a jejich směsí. Je určený k rychlé identifikaci zakázaných drog. Měří bez přímého

³⁷ *Drogové testy z pevných látek* [online], 2013, [cit. 2. 2. 2013]. Dostupné z: <http://www.drogovetesty.cz/109-pevne-latky-html>

³⁸ *Test NIK*. Vlastní fotografie.

³⁹ HOŘÍN, J., *Ovlivnění řidiče v době dopravní nehody se zvláštním zřetelem na jeho ovlivnění léky a narkotiky*. In: Bulletin NPC. Praha: MV, 2012, s. 31-37.

kontaktem se vzorkem, například skrz skleněné a plastické obaly. Umí i měřit tabletky v blistrech nebo kontrolovat obsah látky v injekční stříkačce.

Je jednoduchý na ovládání, identifikuje drogy, antidepresiva, analgetika, halucinogeny, stimulanty. Kromě všech klíčových drog (pervitin, kokain, heroin) analyzuje i běžná maskovací činidla, prekuzory a také nové syntetické drogy tzv. „designer drugs“ a také různé deriváty cathionu (např. mephedron). Nové látky jsou neustále aktualizovány a vkládány do knihovny přístroje.

Výhodou přístroje je jednoduchá obsluha, osoby nepřichází do styku s agresivními chemikáliemi, minimalizuje riziko a zachovává důkazy. Rychlou analýzou je získán jednoznačný výsledek, který se automaticky ukládá do interní paměti přístroje. Následným připojením přístroje k PC je možné výsledky i vytisknout.

Tento přístroj umožňuje v současné době efektivně reagovat na rychle se měnící podmínky na drogové scéně. Je velkou pomocí pro policisty, celníky a ostatní složky.⁴⁰

Obr. 4. Spektrometr TruNarc⁴¹

⁴⁰ SKLÁDAL, J., *Mobilní průmyslové spektrometry pro 21. století*. In: Bulletin NPC. Praha: MV, 2012, s. 41- 42.

⁴¹ Mobilní spektrometry [online], 2013, [cit. 2. 3. 2013]. Dostupné z: http://www.rmi.cz/mobilni_spektrometry

3.3 Kynologická detekce

Policejní služební kynologie na území České republiky má velmi bohatou tradici. Spadá až do období Rakousko-uherské monarchie. Služební psi byli doplňováni nákupem od civilních chovatelů. Později se policie zaměřila na svůj odchov kvalitních psů, kdy se zaměřila na povahové vlastnosti psů.⁴²

Služební psy v dnešní době využívají téměř všechny složky Policie České republiky. Využívají se dle potřeby a požadavků k přímému výkonu služby. Jsou všestranně využíváni pro hlídkovou a výjezdovou službu. Psí specialisté vyhledávají omamné a psychotropní látky, výbušniny a nástražné výbušné systémy, zbraně, střelivo a munici, mrtvoly a lidské pozůstatky a jsou také cvičeni na metodu pachové identifikace.⁴³

Psí specialisti jsou také vycvičeni pro pachové práce. Psi mají citlivé čichové buňky, které jsou větší 6 – 40krát než u člověka. Jsou schopni najít nejrůznější ukryté omamné a psychotropní látky i v malém množství. K nejpoužívanějším „drogovým psům“ patří plemena německý a belgický ovčák a labradorský retrívr.

Obr. 5. Německý ovčák⁴⁴

Obr. 6. Belgický ovčák⁴⁵

⁴² Odbor služební kynologie a hipologie [online], 2013, [cit. 18. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/odbor-sluzebni-kynologie-a-hipologie-904727.aspx>

⁴³ Služební kynologie u jednotlivých ozbrojených sborů [online], 2013, [cit. 21. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.cz-pes.cz/literatura-sl-kynologie-2.php>

⁴⁴ Německý ovčák [online], 2013, [cit. 21. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.cz-pes.cz/lite>

⁴⁵ Belgický ovčák [online], 2013, [cit. 21. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.cz-pes.cz/lite>

Pro drogový výcvik se pořizují psi i feny ve věku jednoho až dvou let. Nejprve kynolog otestuje povahové vlastnosti psa. Pes musí být obratný, vytrvalý, temperamentní, povahově vyrovnaný, odolný vůči rušivým vlivům, musí mít chuť k práci, nesmí se bát výšek a stísněných prostorů a musí být vášnivým aportérem. Vybraní psi potom procházejí veterinárním vyšetřením. Více než dvě třetiny vytypovaných psů nesplní kritéria.

Obstojí-li mladý pes v náročných testech, zahájí se výcvik. Základní výcvik trvá 10 – 12 týdnů, skutečnou dokonalost však získá až během praxe. Každý pes je cvičen na několik druhů přírodních i syntetických drog. Jde o nejběžnější drogy: marihuanu, hašiš, heroin, kokain a pervitin. K pachové podobnosti může pes zareagovat i na exotickou drogu, s níž se dosud neseťkal. Sledování pachových stop je vrozená schopnost. Cílem je, aby pes sledoval stopu, kterou potřebujeme. Výcvik nejprve začíná vyhledáváním aportu s pachem psovoda na různě obtížných místech. Později se přidává vzorek drogy. Při hledání drog si pes hraje a reaguje pouze na pach drogy. Ta může být ukryta v kořeni, mezi mýdly a parfémy a tím ztížit pachovou práci psa. Pachovou stopu mohou narušit vnější podmínky jako je déšť, vlhko, chladno, vítr a další.⁴⁶

Místo nálezu pes označuje naučeným způsobem, například štěkáním nebo hrabáním. Pracuje na volno nebo na vodítku, ale vždy bez náhubku. Po ukončení práce psovod sepíše úřední záznam. Ale tím den nekončí. Pro psovoda to znamená spojit svůj život se psy. Psovodi si mohou brát v mimopracovní době psy s sebou domů, kde musí mít pes zajištěné vhodné podmínky. Tím psovod navazuje se psem naprostý soulad a blízký vztah. Bývá zvykem, že pes po aktivní službě, ve věku 8-10 let, je vyřazen a většinou zůstává u svého psovoda. Pro policejní práci je pes specialista neocenitelným pomocníkem v boji proti drogové kriminalitě.⁴⁷

⁴⁶ *Psi proti drogám* [online], 2013, [cit. 21. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.abicko.cz/clanek/casopis-abc/2259/psi-proti-drogam.html>

⁴⁷ *Psi proti drogám* [online], 2013, [cit. 21. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.cz-pes.cz/cl-2012121903-q-Druhy-policejnich-psu>.

4 DROGOVÁ KRIMINALITA NA ÚZEMÍ BRNO-VENKOV

Zneužívání drog představuje celosvětový společenský problém, který negativně ovlivňuje jedince, rodiny i společnost. V dnešní době se drogy a závislost na nich dotýká každého. Je dobré vědět, jak v dnešní době drogy vypadají, jak se užívají a jaké mají účinky na lidský organismus. Existuje vztah mezi uživateli drog a páchání trestné činnosti.

4.1 Nejvíce užívané nelegální drogy na území Brno-venkov

Konopí

Nejdostupnější a nejznámější drogou rostlinného původu je **indické konopí** označované jako Cannabis. Produkty konopí jsou řazeny mezi měkké drogy a mnoho lidí si myslí, že jejich užívání je bezpečné. Užívání je velice rozšířené především u mladých lidí, kteří to berou jako „normální“ záležitost. Cannabis popisuje všechny drogy vyrobené z konopí včetně nejznámější marihuany a hašiše. Slouží jako droga i lék.

Díky velmi jednoduchému pěstování konopí v domácích podmínkách se dostupnost konopí zvyšuje. Konopí je jednoletá dvoudomá rostlina, která roste v každém podnebí. Rozlišujeme samčí a samičí rostliny. Díky genetickým omylům mohou vzniknout i hermafroditní rostliny se samčími i samičími květy. Jakmile rostliny vyrostou, nechává se pouze samičí rostlina. Účinek drog z užitého konopí na psychiku vyvolává látka THC (delta-9- tetrahydrokanabiol). Množství THC se v rostlině konopí může lišit. Její kvalita je dána dle odrůdy, místa a způsobu pěstování.⁴⁸

⁴⁸ ADAMS, F., *Weedlogy – marihuana, vše o pěstování konopí*. Přeložil Jindřich Krása. Nizozemsko: Positive Publisher, 2012, s. 10-49.

Marihuana je směs sušených listů, stonků, semen, květů a palic konopí. Nejznámější slangové výrazy pro marihuanu jsou například tráva, špek, gandža, brčko, maruška, hulení, zeli, marijánka, mařena, prd, kouření, hulo, konopí, kytky atd.

Hašiš se vyrábí z pryskyřice květů konopí, kde účinná látka dosahuje až 40 %. Je to tmavá, hnědá nebo černá pryskyřice, která se formuje do různých tvarů. Slangově se nazývá - haš, šit, čokoláda atd.

Způsob pěstování:

Umělé prostředí – „**indoor**“ – různé pěstební prostory vhodné pro pěstování v umělém prostředí jsou například skříň, vestavěná skříň, místnost (sklep), speciální stan atd. Pěstební prostor by měl mít stabilní teplotu, světelnou neprodyšnost, prostor k odvětrávání, elektroinstalaci a možný zdroj vody. Pěstovat „indoor“ způsobem je možné celoročně. Důležité je dodržení světelného cyklu.

Venkovní prostředí – „**outdoor**“ – je pěstování ve venkovním prostředí. Je to nejlevnější způsob pěstování. Místem pro pěstování je slunné místo, například zahrádka, skleník, balkón, terasa nebo různé travnaté paloučky s křovím. S pěstováním se začíná od konce dubna a sklízí se už v září.

Způsob užívání:

Nejčastější metodou konzumace konopí je **inhalace** (kouření). Může se kouřit z dýmky, vodní dýmky nebo ubalením cigarety tzv. jointem. Jde o nejsnadnější metodu a efekt se může dostavit během několika vteřin po prvním vdechnutí.

- **Joint** – je často vytvořen smícháním trávy nebo hašiše s tabákem a ubalen do papírku. Nevýhodou je vznik velmi silného zápachu.
- **Dýmka** – se skládá z krčku, ze kterého se tahá kouř, hlavičky, tam se umísťuje konopí a mřížky, která drží hořící konopí na místě. Nevýhodou je taktéž silný zápach.
- **Vodní dýmka** – je tvořena dýmkou, která je nasazena na zásobníku s vodou. Vodní filtrace odstraňuje toxické látky. Nevýhodou je zapáchající voda.

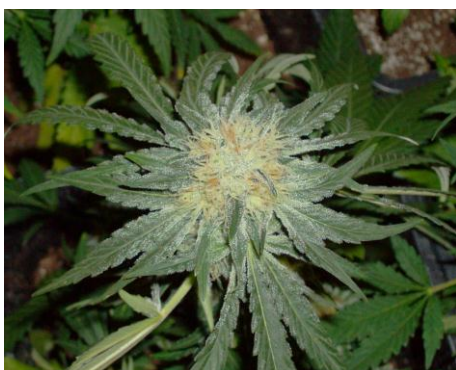
Další známou metodou konzumace konopí je **polykání**. Mohou to být různé odvary, čaje, přísady do jídel a i cukrovinky vyrobené z hašiše. Tady jsou účinky výrazně silnější a dlouhodobější a droga má opožděný nástup. Dále se konopí využívá pro **léčebné potřeby** ve formě mastí, zábalů nebo olejů atd.⁴⁹

Účinky: jsou velmi různé, podle obsahu účinné látky THC, od mírné euforie až po halucinace, nejčastěji zrakové.

Příznaky: nejčastěji se jedná o nepřírozenou veselost, smích, rozjařenost, sucho v ústech, rozšířené zornice, zrychlený tep, zvýšená chuť k jídlu (zejména na sladké), výrazný zapáchající pot, po počátečním „nakopnutí“ přichází ospalost.

Rizika: ztráta koordinace, postřehu, narušení zrakového a sluchového vnímání, závratě, snížená schopnost reagovat, úzkost, přeludy, panika, zmatenost, možné psychologické změny, možnost infarktu, zhoršení paměti a řešení problémů, poškození dýchacích cest, poruchy plodnosti a předčasného porodu atd.

Závislost: vzniká pomaleji než u jiných drog, možnost vzniku psychické závislosti, která může vést k užívání silnějších drog.⁵⁰

Obr. 7. Rostlina marihuany⁵¹

Obr. 8. Kuřácké pomůcky⁵²

⁴⁹ ADAMS, F., *Weedlogy – marihuana, vše o pěstování konopí*. Přeložil Jindřich Krása. Nizozemsko: Positive Publisher, 2012, s. 306-322.

⁵⁰ KALINA, K. a kol., *Základy klinické adiktologie*. 1. vyd., Praha: Grada, 2008, s. 351-353.

⁵¹ *Rostlina marihuany*. Vlastní fotografie.

⁵² *Kuřácké pomůcky*. Vlastní fotografie.

Metamfetamin – pervitin

Metamfetamin je česky označován jako pervitin. Je to syntetická látka, působící jako stimulant na centrální nervový systém. Pervitin je ilegální droga, která je distribuovaná na ulici. Mezi uživateli nebo konzumenty je známá pod slangovými názvy jako například péčko, piko, peří, perník, krystal atd.

Je levný a jeho výroba je relativně jednoduchá, což z něj činí cenově dostupnou a běžně rozšířenou drogu. Převážně je užíván mladými lidmi na různých společenských akcích (večírky, diskotéky, taneční párty). Jedná se o nebezpečnou chemickou látku v různé čistotě, která je závislá na kvalitě prekurzoru a jeho příměsích. První zážitek může zahrnovat určitý pocit slasti.⁵³

Pervitin se na území Brno-venkov vyrábí tzv. „českou cestou“ v „podomácku“ sestavených nelegálních varnách, které jsou lehce přenosné. Tzv. „vařiči“, osoby, které vyrábí drogu pervitin, si hledají na „vaření“ často opuštěné budovy, různá opuštěná místa v lese (posedy, jeskyně, bunkry), využívají garáže, rodinné domy, byty, chaty atd.

Jako základ pro výrobu pervitinu je prekursor efedrin a pseudoefedrin. „Vařiči“ metamfetaminu látku pseudoefedrin získávají nejčastěji z tablet, které jsou volně dostupné bez lékařského předpisu v každé lékárně, například Modafen, Nurofen, Paralen Plus Grip atd. Tyto tablety si dovážejí i z Polska a ze Slovenska (Sudafed, Zyrtec-D, Cirrus), kde jsou lépe dostupné.

Dále se používají chemikálie dostupné na živnostenský list, jako je jod (fialově černé, kovově lesklé krystaly, nebo kuličky), fosfor (červené barvy), kyselina fosforečná (bezbarvý roztok, žíravina), hydroxid sodný, kyselina chlorovodíková, toluen, aceton atd.

Reakce je proveditelná v běžném laboratorním skle, které lze zakoupit v domácích potřebách. Dále „vařič“ používá pomůcky, například plastové láhve, nálevky, sklenice, varné baňky, žárovky, kanystry, teploměr, varné kuchyňské nádobí (mísy), hrnky, filtry, vatu, větrák, žehličku, topné těleso atd.

⁵³ Společné publikace EMCDDA a Europolu, *Metamfetamin (pervitin)*. Praha: Centrum adiktologie, Psychiatrická klinika 1. LF UK, 2010, s. 14-31.

V průběhu reakce se uvolňují nebezpečné páry, které ohrožují nejen zdraví a život „vaříče“ a jeho pomocníků, ale i okolí. Tyto malé laboratoře provozované v bytech či domech představují vysoké riziko vzniku požáru či výbuchu. Osoby, které tyto malé domácí laboratoře provozují, jsou často pod vlivem omamné látky a jejich rozpoznávací schopnost je značně snížena. Tyto malé laboratoře se těžko odhalují a jejich případné dohledání policií představuje pro drogovou scénu jen malý zásah.

Výpadek produkce drogy lze totiž velmi rychle nahradit jiným „vaříčem“ a jinou malou domácí laboratoří tzv. varnou.⁵⁴

Vzhled: prášek nebo krystalická látka obvykle bílé až nažloutlé barvy, bez zápachu, hořké chuti a snadno se rozpouští ve vodě.

Distribuce: obvykle v podobě malých „psaníček“ – prášek je zabalen do poskládaného malého papírového obdélníčku nebo v malé injekční stříkačce – tzv. „inzulínce“.

Způsob užívání: kouření, šňupání nebo nitrožilní aplikování.

Účinky: duševní i tělesná stimulace, zvýšení bdělosti, hyperaktivita, odstranění únavy (není potřeba spánku), potřeba překotné činnosti, neklid, svědění, náladovost, odstraňuje zábrany, agresivita, po odeznění účinku hlad, vyčerpání organismu, deprese, strach, úzkost, nevolnost.

Příznaky: zvýšené pocení, sucho v ústech, zvýšený krevní tlak, bolest na hrudi (možnost infarktu), euforie, rozšířené zornice, poškození nosní přepážky, chronický výtok z nosu, tzv. vykrouženost, nápadné zhubnutí (z omezení chuti k jídlu).

Rizika: pocity pronásledování (tzv. stíha), halucinace, převážně sluchové, bludy, poruchy a výpadky paměti, infekce při nitrožilních aplikacích, poškození ledvin, jater nebo plic, předávkování, nákaza virovou žloutenkou, HIV a také smrt.

Závislost: vznik psychické závislosti je velmi vysoký a nastupuje poměrně rychle. Rychle se také zvyšuje tolerance (potřeba vyšší dávky drogy pro dosažení stejného účinku).

⁵⁴ Společné publikace EMCDDA a Europolu, *Metamfetamin (pervitin)*. Praha: Centrum adiktologie, Psychiatrická klinika 1. LF UK, 2010, s. 14-31.

Po vysazení drogy dochází k únavě, kdy uživatel spí několik hodin i dní. Fyzická závislost nebývá výrazná.⁵⁵

Extáze

Někdy označována jako „taneční droga“. Jedná se o syntetickou drogu užívanou hlavně mladými lidmi především na tanečních akcích. Rychle se stala módní drogou. Vyrábí se v „domácích laboratořích“ a její účinná látka je označována MDMA (chemické označení 3,4-methyldioxy-N-methyl-amfetamin). Její výrobci mohou k droze přidat cokoliv, například kofein, amfetaminy nebo i dokonce kokain. Patří mezi nelegální drogy a má halucinační a stimulační účinky.

MDMA se nejčastěji kombinuje i s jinými drogami. Nejčastěji s marihuanou, alkoholem nebo pervitinem. Například alkohol tlumí účinky Extáze a prohlubuje tak dehydrataci. Tato kombinace může vézt i k agresivitě nebo až k smrti. Pervitin účinek celkového prožívání Extáze prodlužuje. Je to velmi silná droga na bázi amfetaminu s halucinogenními vlastnostmi. Droga začíná působit asi za půl hodiny po požití.⁵⁶

Vzhled: vyskytuje se nejčastěji ve formě tablet, které mají různé zbarvení. Na povrchu tablet můžeme najít vylisované různé znaky, například Nike, znak dolaru, jablko, 007, otazník, M, E nebo různé postavičky atd. Tablety nepřesahují velikost jednoho centimetru. Může se vyskytnout ve formě kapslí nebo želatinových tobolek, bílého prášku či roztoku.

Slangové názvy: Extáze, bobule, éčko, bobule, extouška, tabletky lásky, koláč atd.

Způsob užívání: nejčastěji ústy, spolknutím nebo cucáním tablety. Není ani vyloučen injekční způsob či šňupání.

Účinky: nadbytečná energie (osoba může protančit celou noc), zdůrazňuje emoce a smyslové vnímání, psychóza, halucinace, změna vnímání reality, náladovost.

⁵⁵ KALINA, K., a kol., *Drogy a drogové závislosti 1. Mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády ČR, 2003, s. 164-167.

⁵⁶ *Extáze* [online], 2007, [cit. 13. 4. 2007]. Dostupné z: <http://krimiinfo.pcr.cz/view.php-cisloclanku=2003060201>

Příznaky: sucho v ústech, žízeň, nevolnost, rozšířené zornice, zrychlený puls, křeče, nespavost, neklid, podrážděnost, pocit deprese a únava, halucinace a pocit pronásledování.

Rizika: srdeční selhání, dehydratace, může poškodit mozek, ledviny a játra.

Závislost: vznik psychického návyku.⁵⁷

4.2 Pachatelé drogové kriminality

Uživatelé nelegálních drog se mohou velice rychle dostat do problémů se zákonem. Jestli užívání drog vede k páčání trestné činnosti nebo trestná činnost k užívání drog, není mezi odborníky jednoznačně vyřešen. Kriminalita páčána pod vlivem omamných a psychotropních látek je ovšem velice závažnou problematikou.

V odborné literatuře se dočteme o primární a sekundární drogové kriminalitě.

Primární drogová kriminalita zahrnuje páčání trestné činnosti jako je trestný čin nedovolené výroby, držení, šíření, přechovávání omamných a psychotropních látek a jedů.

Pachatele drogové kriminality můžeme rozdělit:

- Osoby, které výrobou nebo prodejem drog získávají finanční prostředky, ale sami nejsou uživateli.
- Problémový uživatelé drog a osoby závislé podílející se na prodeji nebo výrobě drog.
- Příležitostní a rekreační uživatelé nebo pravidelní uživatelé drog, kterým se užívání drog stalo součástí jejich životního stylu. Distribucí a prodejem drog si přivydělávají. Podceňují trestněprávní postih plynoucí z distribuce drog.

⁵⁷ Kolektiv autorů sdružení SANANIN, *Drogy: otázky a odpovědi: příručka pro rodinné příslušníky*. 1. vyd., Praha: Portál, 2007, s. 162-164.

Sekundární drogová kriminalita

Pachatelem sekundární drogové kriminality může být osoba užívající drogy nebo i osoba závislá. Součástí jejich života se stalo páčání trestné činnosti. Trestnou činností si obstarávají finanční prostředky na nákup drog nebo na jiné potřeby. Může se jednat jak o majetkové trestné činy (krádeže), o loupežná přepadení, tak násilnou trestnou činností atd.⁵⁸

Na území Brna-venkova je v současné době nejrozšířenější především drogová kriminalita spojená s marihuanou a pervitinem.

Marihuana je jako nelegální droga mezi mladými uživateli nejoblíbenější a nejdostupnější. Přístup k ní je snadný, obchoduje se s ní všude a cena je relativně nízká. Nepovažují ji za drogu. Bohužel se často stává, že podceňují rizika spojená s užíváním těchto látek. Jejich kvalita a účinek se liší a může být zdraví a životu velmi nebezpečná. Podrobné informace o pěstování „outdoor“ a „indoor“ způsobem jsou dostupné v odborné literatuře nebo na internetových stránkách. Dále existují blogy kde zkušení pěstitelé radí začátečnickům.

V poslední době narůstá počet odhalených pěstíren marihuany s vysokým obsahem účinné látky THC. Domácí výrobci marihuany jsou většinou jednotlivci, kteří se snaží vypěstovat rostliny pro vlastní potřebu nebo se prodejem sušené rostlinné směsi obohatit. Semínka rostlin lze nakoupit na internetových stránkách nebo ve specializovaných kamenných obchodech. Rostliny většinou pěstují doma na zahradě „outdoor“ způsobem. V menším počtu, například tři až dvacet rostlin. Tyto rostliny mohou narůst do výšky dvou až třech metrů. Cena sušené marihuany se v posledním roce pohybuje okolo 80 Kč za gram, kdy účinná látka THC může dosáhnout až 8 %.

Pak se zde vyskytují i malé skupiny, které se podílejí na výrobě marihuany. Pronajímají si prostory (rodinné domy, kanceláře), které přizpůsobují pro pěstování „indoor“ způsobem. Investují do vybavení pěstebního prostoru nemalé peníze. Nakoupí různé druhy osvětlení (žárovky, zářivky, lampy), stínidla, ventilace, zeminy, hnojiva

⁵⁸ KALINA, K. a kol., *Základy klinické adiktologie*. 1. vyd., Praha: Grada, 2008, s. 275-287.

a rostliny přes zahraniční firmy. Vypěstovaný produkt pak prodávají i v zahraničí za výhodné peníze a zpět dovážejí malé sazenice marihuany za účelem nového pěstování. Tady se cena sušené marihuany už pohybuje okolo 160 Kč za gram a účinná látka THC může být až nad 20 %. Zde záleží na odrůdě a pěstebních podmínkách.

Většina osob pěstujících marihuanu pro vlastní potřebu si neuvědomuje, jak lehce můžou sklouznout k přestupku či trestnému činu. Například většina výrobců marihuany si myslí, že je za pěstování pro vlastní potřebu nemůže postihnout trest. Omyl, už pěstování marihuany v malém množství je přestupek podle § 30 odst. 1. písm. k), kdy hrozí sankce až 15.000 Kč.⁵⁹ Podání ubaleného jointa kamarádovi (kdo jinak jinému opatří) nebo schovávání kamarádovy drogy u sebe (přechovává) je trestný čin podle § 283 odst. 1. trestního zákoníku.

Mezi nejoblíbenější stimulační drogu dle zkušenosti patří metamfetamin (pervitin) vyrobený tzv. „českou cestou“. Účinná látka u zadržených drog se od sebe liší. Někteří „vaříči“ nebo distributoři, aby více vydělali, dávají do pervitinu různé příměsi, které můžou vážně ohrozit zdraví či život uživatele (omítka, jedlá soda). Droga je obvykle viděna ve formě prášku nažloutlé barvy. V České republice byl volný prodej léků s obsahem pseudoefedrinu omezen. V lékárnách se nyní prodává pouze na občanský průkaz v omezeném množství na osobu. Výrobci si ovšem našli způsob, jak si léky obstarávat a v současné době nakupují tyto léky nejčastěji na Slovensku nebo v Polsku. Cena pervitinu se pohybuje okolo 1500 – 2000 Kč za gram a v některých místech klesá až na částku 1000 Kč za gram. V současnosti distributoři ke svému obchodu využívají osobní kontakt. Komunikují mezi sebou z více telefonů a pravidelně střídají různé SIM karty. Dále využívají sociální sítě, facebook, ICQ nebo e-mailové adresy, ke kterým má přístup více lidí. Tam si společně píší a nechávají vzkazy ohledně distribuce drog. Těmito formami komunikace ztěžují policii jejich vypátrání.

Na území Brno - venkov se trestná činnosti páchána pod vlivem drog zvyšuje. Nejčastěji se jedná o majetkové trestné činy, kterými si uživatelé obstarávají finanční

⁵⁹ Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích.

prostředky na další nákup drog. Například se vloupávají do rekreačních chat nebo domů, kde odcizí různé věci, nejčastěji nalezené peníze, šperky nebo drobnou elektroniku, kterou se snaží následně prodat kamarádům nebo do zastaváren.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 POPIS VÝZKUMNÉHO VZORKU

Praktická část mé bakalářské práce se věnuje osobám, které byli identifikováni jako skuteční uživatelé drog. Vybrala jsem osoby různého dospělého věku. Podmínkou pro můj výzkumný vzorek bylo území jejich bydliště Brno-venkov, dospělý věk uživatele nelegálních drog nad 20 let a skutečný uživatel, který má osobní zkušenosti. Jelikož se zabývám drogovou problematikou a pohybuji se na území Brna - venkova, využila jsem příležitosti a kontaktovala osoby pro můj rozhovor. Osoby znám osobně a vybrala jsem si je účelově.

Cílem této části práce je na uvedených kazuistikách poukázat na vznik drogové závislosti, kde hraje podstatnou roli prostředí. Dále na jednoduchost, jak si obstarat návykovou látku. K tomu jsem využila osobní rozhovor, který pokládám za kladnou stránku praktické práce, neboť umožňuje osobní kontakt s uživatelem drog. Odpovědi mohou být osobním kontaktem otevřenější. Rozhovor jsem vedla s šesti muži a třemi ženami. Provedla jsem jich celkem devět. Tyto rozhovory jsem vedla v průběhu měsíců ledna a února 2013, kdy jsem si na každého vyčlenila dvě až tři hodiny času. Rozhovor probíhal na předem smluveném místě, po vzájemné dohodě, například v kavárně, v restauraci nebo formou procházky. U jednoho rozhovoru jsem se vydala i do rodinného domu.

Před začátkem rozhovoru jsem dotazované požádala o souhlas s nahráváním rozhovoru nebo vedením poznámek a informovala, že získané informace budou využity anonymní formou, bez uvedení pravého jména a dalších identifikačních údajů. Pouze věk bude ponechán. Dále, že nejsou ani špatné ani správné odpovědi a mohou odpovídat volnou formou. Z nahrávek a vedených poznámek bude vyhotoven přepis.

Věnovala jsem pozornost navázání přátelského kontaktu s dotazovanými a vytvoření bezpečných podmínek. Při rozhovoru jsem se snažila neklást zbytečné otázky, které nemají nic společného s cílem rozhovoru. Otázky byly kladeny jasně, srozumitelně,

přizpůsobeny věku a vzdělání. Během rozhovoru jsem snažila nepřerušovat odpovědi a vyhýbat se vlastním názorům či neverbálním projevům.

Všechny rozhovory probíhaly v příjemné atmosféře. I přesto, že dané téma je velice citlivé a choulostivé. Někteří dotazovaní pohotově odpovídali a jiní nad vyřknutím své odpovědi váhali. Zřejmě z důvodu z obavy z hodnocení odpovědí. Snažili se hlídat výrazy odpovědí. Během rozhovoru jsem se snažila záměrným pozorováním zaznamenat jak verbální tak i neverbální podmínky, které by poukazovaly na nutnost ptát se jiným způsobem. Ale tyto podmínky jsem nezaznamenala.

5.1 Kazuistiky a rozhovory související s drogovou problematikou

Jak jsem již uvedla, provedla jsem devět rozhovorů se skutečnými uživateli drog. Těmto osobám jsem ponechala skutečný věk a změnila jména, abych dostala slibu jejich anonymity. Všechny uvedené osoby z kasuistik znám osobně. Jsou to jedinci, se kterými jsem při svém povolání policistky přišla do styku.

Luděk, 30 let

Luděk se narodil v roce 1982 do neúplné rodiny jako jedináček. Má čtyři nevlastní sourozence. S matkou žije sám v malém bytě v menším městě. Matka v dnešní době nepracuje, je v invalidním důchodě. Mají mezi sebou dobrý vztah. Otec se o syna od narození nezajímá, výchova byla pouze na matce. S nevlastními sourozenci se nestýká.

Luděk se vyučil v oboru zedník na odborném učilišti. Je dlouhodobě zaměstnán jako pekař v pekárně. K drogám se poprvé dostal na učilišti v sedmnácti letech, kdy zkusil kouřit trávu, kterou dostal od kamaráda. Z ní mu bylo špatně. Pervitin mu byl poprvé nabídnut asi ve dvaceti letech, kdy začal užívat šňupáním nosem. Později pervitin kouřil přes alobal. V dnešní době si pervitin aplikuje nitrožilně jednou až dvakrát denně. Marihuanu kouří jen příležitostně s kamarády. Z dalších drog vyzkoušel hašiš.

Pervitin užíval zpočátku „pro vlastní potřebu“, později podlehl lehkému nabytí peněz z distribuce drog. Jeho klientela se velmi rychle rozrostla. Pervitin distribuoval v okolí bydliště a v práci. Stal se pro uživatele pervitinu nepostradatelným. V pracovním kolektivu oblíbeným a vyhledávaným. Pervitin dával někdy na dluh a směňoval i za hmotné věci, které pocházeli z trestné činnosti. Svůj vzhled zanedbával, chodil neupraven. Z pravidelného užívání pervitinu zapáchal charakteristickým potem.

V průběhu sedmi let byl dvakrát odsouzen za nedovolený prodej a opatřování psychotropní látky metamfetamin (pervitin) k odnětí svobody, který mu byl podmíněně odložen na zkušební dobu. Omamné a psychotropní látky užívá stále dál, nepokusil se přestat.

U Luděka se projevila fyzická i psychická závislost, která vznikla dlouhodobým a častým užíváním drogy. Od fáze experimentování se dostal do fáze pravidelného užívání drog. Dospěl až k nutnosti si zvyšovat denní dávku pervitinu, aby dosáhl účinku a tím si navodil příjemný pocit. Stal se součástí skupiny, která užívá omamné a psychotropní látky. Užívání nelegálních drog nevidí jako problém a nehodlá se léčit. Je možná terciární prevence, která by předešla nebo zmírnila následky vážného nebo trvalého zdravotního a sociálního poškození z užívání drog. Potřebuje odbornou pomoc dlouhodobého charakteru.

Přepis rozhovoru s Lud'kem:

Ahoj, můžeme začít s rozhovorem?

„Jo, můžeme.“

Jakou školu jsi vystudoval?

„Odborné učiliště, zedník.“

Pracuješ někde, když ne, tak proč?

„Makám jako pekař v jedné firmě deset let.“

S kým bydlíš?

„S máti v bytě. Nemám na svůj.“

Svěřil by ses rodině s problémem s drogami?

„To ne, máti bych to neřekl.“

Jaká je dle tebe v dnešní době nejrozšířenější droga a proč?

„No tak to je perník a tráva. Obojí se dá lehce sehnat.“

Jsi uživatelem nějaké drogy, pokud ano, jaké a jak dlouho ji užíváš?

„Jsem, beru piko a někdy trávu. Piko asi od dvaceti a trávu od sedmnácti.“

S jakou jinou drogou jsi experimentoval?

„S žádnou.“

Jak drogu užíváš a jak často?

„Piko jsem šňupal nosem, ale to mi tekla krev. Pak kouřil přes alobal. Teď si ho aplikuji nitrožilně tak jednou, dvakrát denně. Trávu si zakouřím občas.“

Kdy a kde jsi poprvé zkusil drogu?

„Poprvé? No tak to bylo někde venku, asi v sedmnácti, dostal jsem jointa.“

Naplnil účinek drogy tvé očekávání, jak ses cítil?

„Poprvé mi bylo po cigu trávy špatně. Piko je povzbuzující, cítil jsem se odpočatý a plný energie, nepotřeboval jsem spát.“

Jaká je příčina toho, že jsi sám podlehl drogám?

„Nemyslím si, že bych podlehl.“

Proč v užívání drog pokračuješ?

„Nevím, cítím se po ní líp.“

Jaká je dostupnost drog ve tvém okolí?

„Normál. Já ji seženu.“

Jak získáváš peníze na nákup drogy?

„Makám. Peníze mám.“

Umíš vyrobit nějakou drogu, pokud ano, tak jakou?

„Ne a ani nechci. Jednou jsem byl u pika, hroznej smrad.“

Byl jsi už za drogy trestně stíhán?

„Jo byl, ale to bych radši neuváděl. Byla to blbost.“

Pokoušel ses přestat s užíváním drog?

„Ne, není důvod.“

Pozoroval jsi na sobě nějaké změny nebo zdravotní potíže?

„Tak to si nějak neuvědomuju, asi ne. Jen jsem trochu shodil a zas přibral.“

Slyšel jsi někdy o nějaké preventivní protidrogové akci?

„Někdy na učňáku a možná v televizi.“

Vyhledal jsi odbornou pomoc nebo navštívil zařízení pro uživatele drog?

„Ne.“

Děkuji za rozhovor.

Tomáš, 22 let

Narodil se jako prvorozený syn v roce 1990 do rodiny, která bydlí na venkově v rodinném domě. Matka pracuje jako prodavačka v potravinách. Otec pracuje jako zedník na stavbách. Mladší sestra navštěvuje střední odborné učiliště obor cukrářka.

Tomáš je vyučen v oboru automechanik na odborném učilišti. Na odborném učilišti se začal stýkat s partou mladých lidí, kteří se poflakovali na ulici a chodili tzv. „za školu“. Snažil se mezi ně zapadnout. Začaly problémy ve škole a přidaly se i v rodině. Rodiče si s ním nevěděli rady. Problémy vyvrcholily tím, že se Tomáš odstěhoval k babičce přes ulici. Od vyučení nebyl Tomáš zaměstnán a není veden na úřadě práce. S rodiči nemá dobrý vztah, nevyhledává jejich společnost. Stýká se pouze s mladší sestrou.

K prvním zkušenostem s drogou se setkal na učilišti, přes kamarády. Nejdříve vyzkoušel kouřit marihuanu a pak pervitin. V současné době kouří marihuanu příležitostně mezi kamarády. Pervitin užívá nitrožilně v nepravidelných intervalech, když potřebuje zvýšit fyzickou aktivitu a být bdělý. Sám ho nevyrábí, ale kupuje. Vyzkoušel houbičky (lysohlávky), ze kterých si dělal s kamarády odvar. Po něm měl zrakové halucinace, kdy si myslel, že je řidičem rychlého auta.

Tomáš byl v minulosti odsouzen za řízení vozidla pod vlivem omamné a psychotropní látky. A dále za držení drog množství větší jak malé k trestu odnětí svobody, který mu byl podmíněně odložen. Drogy užívá v dnešní době nadále.

Tomáš se pohybuje mezi kamarády užívající návykovou látku. Nepřipouští se riziko vzniku závislosti. Projevila se u něj fyzická i psychická závislost, kdy si tělo drogu vyžaduje ke svému fungování a navození příjemného pocitu. Ztrácí zájem o zaměstnání a rodinu. Neřeší své problémy. Od fáze experimentování s drogou mezi kamarády se dostal do fáze pravidelného užívání, ač si to nechce připustit. Peníze na drogy získává náhodným přivýdělkem a prodejem zcizených věcí. Užíváním nelegálních drog si nechce připustit zdravotní problémy, který na něm nejsou vidět. Terciární prevencí se může předejít vážnému a trvalému zdravotnímu poškození z užívání drog. Tomáš potřebuje odbornou pomoc dlouhodobého charakteru.

Přepis rozhovoru s Tomášem:

Ahoj, můžeme začít s rozhovorem?

„Ano.“

Jakou školu jsi vystudoval?

„Odborné učiliště, automechanik.“

Pracuješ někde, když ne, tak proč?

„Ne, nemůžu najít práci. Nehledám žádnou. Chodím na brigádu, vydělám si víc.“

S kým bydlíš?

„S babkou. Doma už ne, jsem pohádanej.“

Svěřil by ses rodině s problémem s drogami?

„Ne, je to moje věc. Možná ségře.“

Jaká je dle tebe v dnešní době nejrozšířenější droga a proč?

„Perník. A tráva. Je ji dost a je levná.“

Jsi uživatelem nějaké drogy, pokud ano, jaké a jak dlouho ji užíváš?

„Jo. Sem tam si dám jointa trávy a perník. Asi od učňáku.“

S jakou jinou drogou jsi experimentoval?

„Houbičky, lysohlávky, sbírali jsme je po lese a udělali odvar. Dobrej mazec. Řídil jsem Ferrari.“

Jak drogu užíváš a jak často?

„Perník si píchám nepravidelně, když chci být fit a trávu si sem tam zahulím s kamošama.“

Kdy a kde jsi poprvé zkusil drogu?

„Na učňáku. Přešně nevím.“

Naplnil účinek drogy tvé očekávání, jak ses cítil?

„No, je to mazec, dobrý to bylo a je. Jednou jsem se zhulil z trávy a bylo mi zle.“

Jaká je příčina toho, že jsi sám podlehl drogám?

„S kamošama jsme to chtěli zkusit, no a pak už to šlo samo.“

Proč v užívání drog pokračuješ?

„Jsem takovej vysmátej, v pohodě. Nemusím na nic myslet. A jsem akční.“

Jaká je dostupnost drog ve tvém okolí?

„No tak to asi víš. Řekl bych, že dobrá. Když není, zavolám a někde se najde.“

Jak získáváš peníze na nákup drogy?

„Z brigád nebo mi dá něco bábi. Jak kdy. Někdy mě i kamoš založí a někdy něco prodám.“

Umíš vyrobit nějakou drogu, pokud ano, tak jakou?

„Ne, ale viděl jsem výrobu perníku.“

Byl jsi už za drogy trestně stíhán?

„Jo byl, nalízal jsem při řízení auta a našli u mě perník.“

Pokoušel ses přestat s užíváním drog?

„Ani ne. Jednou mě to napadlo, kvůli přítelce, ale to už je minulost.“

Pozoroval jsi na sobě nějaké změny nebo zdravotní potíže?

„Ne. Žádný nemám.“

Slyšel jsi někdy o nějaké preventivní protidrogové akci?

„Jo, ve škole to do nás prali.“

Vyhledal jsi odbornou pomoc nebo navštívil zařízení pro uživatele drog?

„Ne.“

Děkuji za rozhovor.

Radek, 23 let

Narodil se v roce 1989 do mladé rodiny. Zpočátku bydleli ve městě, kdy se v jeho pěti letech odstěhovali na vesnici, odkud původně pocházeli. Přistěhovali se do rodinného domu k babičce. Po narození mladšího bratra se rodiče rozvedli. Matka si vydělává jako osoba samostatně výdělečně činná, zabývá se účetnictvím. Otec pracuje v tiskařské firmě. Mladší bratr navštěvuje odborné učiliště obor tesař.

Radek je vyučen v oboru autoelektrikář na odborném učilišti. Nyní je dlouhodobě nezaměstnaný a není veden na úřadě práce. Dříve se věnoval sportu, kdy dosáhl vynikajících výsledků v silovém sportu. Je velmi společenský, má spoustu kamarádů.

K drogám se poprvé dostal asi v patnácti letech, kdy podlehl vlivu svých kamarádů. S trávou zpočátku experimentoval a kouřil ze skleněčky o víkendů na tanečních zábavách. V dnešní době marihuanu užívá pravidelným kouřením ze skleněčky, každý třetí den. Cítí se po ní klidný a pohodě.

Pervitin mu byl nabídnut poprvé v sedmnácti letech, který vyzkoušel kouřit přes alobal. Zpočátku pervitin užíval o víkendech na různých tanečních akcích s kamarády. V dnešní době užívá pervitin každý den, jeho denní dávka se dlouhodobým užíváním pervitinu zvýšila. Pervitin vdechuje nosem nebo kouří přes alobal nebo ze skla. Po užití pervitinu se cítí uvolněný, fyzicky aktivnější a potlačuje tím depresi. Z dalších drog vyzkoušel lysohlávky.

Pervitin si zpočátku kupoval „pro vlastní potřebu“. Později se naučil pervitin vyrábět od kamaráda „vaříče“ tzv. „českou cestou“. S kamarády nakupoval léky s obsahem látky pseudoefedrinu. Pro prášky společně jezdili také do Polska nebo na Slovensko, kde nákup je dostupnější. Pro výrobu pervitinu si vyhledával opuštěná místa, chaty kamarádů nebo půdu rodinného domu, když byl doma sám. Výsledný produkt pervitin, dobré kvality, distribuoval v blízkém okolí.

Byl odsouzen za úmyslnou neoprávněnou výrobu a prodej psychotropní látky k trestu odnětí svobody, které mu bylo podmíněně odloženo na zkušební dobu.

Radek se díky pohybu mezi lidmi užívajícími drogy dostal od počáteční fáze experimentování s kamarády do fáze pravidelného užívání návykových látek. Vyskytla se u něj jak fyzická tak psychická závislost, která vznikla dlouhodobým a častým užíváním drog. Častým užíváním drogy se u něj zvýšila tolerance pro dosažení stejného účinku

k nabuzení příjemného pocitu. Jeho denní dávka vzrostla. Ztratil kontrolu nad užíváním drog. Jeho život se točí okolo drog a neřeší své problémy. Ztratil zájem o rodinu a zaměstnání. Nelegální výrobu, distribuci a užívání drog nevidí jako problém a není rozhodnut se léčit. Je možná terciární prevence, která by předešla nebo zmírnila následky vážného nebo trvalého zdravotního a sociálního poškození z užívání drog. Potřebuje odbornou pomoc dlouhodobého charakteru.

Přepis rozhovoru s Radkem:

Ahoj, můžeme začít s rozhovorem?

„Jasně.“

Jakou školu jsi vystudoval?

„Učiliště, autoelektriku.“

Pracuješ někde, když ne, tak proč?

„Ne. Zkoušel jsem, ale nevydělám si tolik peněz.“

S kým bydlíš?

„S mamkou a s babičkou. Brácha je na intru v Brně.“

Svěřil by ses rodině s problémem s drogami?

„Nesvěřil. Na to nejsem. Oni to stejně vědí.“

Jaká je dle tebe v dnešní době nejrozšířenější droga a proč?

„Piko rozhodně. A mařka. Piko se dá lehce vyrobit a mařku můžu pěstovat doma.“

Jsi uživatelem nějaké drogy, pokud ano, jaké a jak dlouho ji užíváš?

„Piko a mařku. Nevím jak dlouho, asi sedm let.“

S jakou jinou drogou jsi experimentoval?

„Dvakrát jsem vyzkoušel lysohlávky.“

Jak drogu užíváš a jak často?

„Trávu kouřím ze skleněny každý třetí den. Piko šňupu nosem nebo kouřím přes alobal nebo ze skla, asi tak třikrát až čtyřikrát denně, po čáře.“

Kdy a kde jsi poprvé zkusil drogu?

„Asi v patnácti mařku a piko v sedmnácti. Mařku jsme kouřili na škole a perník jsem dostal od kamoša na disce.“

Naplnil účinek drogy tvé očekávání, jak ses cítil?

„Jo. Po mařce jsem klidnější a v pohodě. Víc se směju. Pikem potlačuji deprese a jsem uvolněnej, vydržím víc, ale pak se mi chce spát.“

Jaká je příčina toho, že jsi sám podlehl drogám?

„To ani nevím. Tenkrát nám to nabízeli. Tak jsem to zkusil. Zvědavost mě přemohla. Pak už to byla rutina.“

Proč v užívání drog pokračuješ?

„Nevím.“

Jaká je dostupnost drog ve tvém okolí?

„Dobrá.“

Jak získáváš peníze na nákup drogy?

„Prodejem pika a nějakých věcí.“

Umiš vyrobit nějakou drogu, pokud ano, tak jakou?

„Piko.“

Byl jsi už za drogy trestně stíhán?

„Ano.“

Pokoušel ses přestat s užíváním drog?

„Ne. Ale někdy mě to napadne.“

Pozoroval jsi na sobě nějaké změny nebo zdravotní potíže?

„Ne.“

Slyšel jsi někdy o nějaké preventivní protidrogové akci?

„Ano, v televizi, ale mě to nějak nezaujalo. A myslím, že i ve škole.“

Vyhledal jsi odbornou pomoc nebo navštívil zařízení pro uživatele drog?

„Ne, ale mohl bych.“

Děkuji za rozhovor.

Roman, 45 let

Roman se narodil v roce 1967 do rodiny bydlicí v rodinném domě v malé vesnici, kde žil společně s rodiči a starší sestrou. Matka pracovala jako účetní ve stavební firmě. Otec pracoval jako stavbyvedoucí. O rodinu se starali společně. Otec byl přísnější na výchovu. Sestra Dominika se po svatbě odstěhovala a nyní pracuje jako administrativní pracovnice na finančním úřadě. Roman kvůli osobním sporům rodinu často nenavštěvuje.

Roman se vyučil zedníkem na odborném učilišti, kde také bydlel na internátě. Tam se seznámil se svoji školní láskou a po dostudování se oženil. Postavil rodinný dům a narodil se jim syn. V průběhu manželství nastaly rodinné spory, které vyvrcholily rozvodem. Manželka se odstěhovala se synem do městského bytu a Roman zůstal v rodinném domě sám. Marihuanu poprvé vyzkoušel kouřit zhruba před patnácti lety s kamarády.

V současné době je Roman asi rok nezaměstnaný a není veden na Úřadě práce. Bydlí společně s novou přítelkyní. Počátečním impulzem k pravidelnému užívání marihuany se dostal díky nálezu bulky na těle. Lékaři nic nezjistili, proto se začal zajímat i o jiné léčebné možnosti jak si pomoci. Začal se zajímat o marihuanu s léčivými účinky. Koupil si ve speciálním kamenném obchodě semínka a začal pěstovat indické konopí. Z ní začal vyrábět mastičky a pokoušel se s ní léčit. Konopí pěstovat doma na zahradě „outdoor“ způsobem v květináčích. Pěstování marihuany poté rozšířil i na „indoor“ pěstování v unimo buňce. Pravidelně užívá konopnou mast a kouří ubaleného jointa.

Marihuanu pěstoval zpočátku pouze „pro vlastní potřebu“, později ve větším množství, kdy ji začal prodávat v okolí. To se mu ovšem vymstilo a za prokázané nedovolené pěstování rostlin indického konopí „indoor“ a „outdoor“ způsobem s vysokým obsahem látky THC, mu byl udělen trest odnětí svobody, který mu byl podmíněně odložen na zkušební dobu.

Roman nespatřuje v pěstování a následném užívání marihuany nic nelegálního. Marihuanu považuje jako lék, který má pozitivní vliv na jeho organismus. Dle mého názoru se Roman dostal do fáze pravidelného užívání, které se stalo součástí jeho životního stylu a nepřipouští se riziko vzniku fyzické nebo duševní závislosti. Přestal řešit své rodinné záležitosti a problémy kolem sebe. Kouření marihuany a jeho následné účinky bere jako pobavení. Nemá zájem přestat brát drogu. Droga mu přináší pocit svobody. Žádné jiné nelegální drogy zatím neměl potřebu vyzkoušet. Je možná sekundární prevence,

aby se předešlo vážnému nebo trvalému zdravotnímu a sociálnímu poškození z užívání drog. Roman potřebuje odbornou pomoc.

Přepis rozhovoru s Romanem:

Ahoj, můžeme začít s rozhovorem?

„*Jasně.*“

Jakou školu jsi vystudoval?

„*Mám učňák, obor zedník.*“

Pracuješ někde, když ne, tak proč?

„*Už asi rok nejsem zaměstnaný a nejsem ani na pracáku.*“

S kým bydlíš?

„*Bydlím se svojí přítelkyní.*“

Svěřil by ses rodině s problémem s drogami?

„*Nemám problém. Tráva není droga.*“

Jaká je dle tebe v dnešní době nejrozšířenější droga a proč?

„*To nevím, o to se nezajímám. Asi tráva, ale tu nevnímám jako drogu.*“

Jsi uživatelem nějaké drogy, pokud ano, jaké a jak dlouho ji užíváš?

„*Pokud bereš trávu jako drogu, tak tu. Užívám ji asi rok, přesně si to nepamatuju.*“

S jakou jinou drogou jsi experimentoval?

„*S žádnou.*“

Jak drogu užíváš a jak často?

„*Ubalím si jointa trávy a sem tam si dělám mastičky.*“

Kdy a kde jsi poprvé zkusil drogu?

„*Trávu jsem poprvé zkusil před patnácti lety s klukama kouřit.*“

Naplnil účinek drogy tvé očekávání, jak ses cítil?

„*Jo, byla super sranda.*“

Jaká je příčina toho, že jsi sám podlehl drogám?

„Nedá se říct, že podlehl, vyzkoušel a zkouším dál.“

Proč v užívání drog pokračuješ?

„Je mi po ní fajn.“

Jaká je dostupnost drog ve tvém okolí?

„Kdo chce trávu, způsob jak se k ní dostat si najde.“

Jak získáváš peníze na nákup drogy?

„Nepotřebuji trávu kupovat, pěstuji si ji sám.“

Umíš vyrobit nějakou drogu, pokud ano, tak jakou?

„Žádná chemie, jen tráva. Dělá si z ní mastičku.“

Byl jsi už za drogy trestně stíhán?

„Jo, v loni, jsem v podmínce.“

Pokoušel ses přestat s užíváním drog?

„Ne nezkoušel, nemám důvod.“

Pozoroval jsi na sobě nějaké změny nebo zdravotní potíže?

„Ne, je mi s trávou fajn. Pomáhá mi na můj problém.“

Slyšel jsi někdy o nějaké preventivní protidrogové akci?

„Slyšel, v televizi, prevence je nutná.“

Vyhledal jsi odbornou pomoc nebo navštívil zařízení pro uživatele drog?

„Ne. Nemyslím, že bych něco podobného potřeboval.“

Děkuji za rozhovor.

Marie, 66 let

Paní Marie se narodila do početné rodiny mezi čtyři sourozence. Rodina byla finančně zabezpečena. Matka pracovala v zemědělském družstvu jako dojička krav a starala se o domácnost. Otec byl profesionální voják a brán jako hlavní autorita rodiny. Se sourozenci měla dobrý vztah.

Marie se narodila v roce 1946 a pochází z malé vesnice v Jihomoravském kraji. Vyučila se ve Zlíně v oboru kuchařka. Poté byla dlouhodobě zaměstnána ve vojenské jídelně v Mikulově, kde se věnovala svému povolání, až do invalidního důchodu. Mezi tím se provdala a vychovala dva syny.

V dnešní době žije ve vlastním domě se zahradou v malé vesnici společně s manželem a vyženěným vnukem staršího syna. Tomu poskytli přístřeší místo rodičů, kteří ho nechtěli vychovávat. Před pár lety začala trpět mnoha nemocemi, na které ji běžné léky nezabíraly. Musela odejít ze zaměstnání a skončila v invalidním důchodu. Díky nemoci a z úbytku financí se musela vzdát i chovu domácího zvířectva.

Po neúspěšných léčbách a trvajících zdravotních potížích se rozhodla vyzkoušet marihuanu, kterou si vypěstoval její nevlastní vnuk na zahradě. Marihuanu si v dnešní době pěstuje sama a používá ji do mastí, přidává do slivovice, do čaje i do jídla. Žádné jiné omamné a psychotropní látky nevyzkoušela. Mezi známými a přáteli je oblíbenou společnicí a dobrosrdečnou kamarádkou.

Následkem dlouhotrvajícího špatného zdravotního stavu nepocituje paní Marie marihuanu jako nelegální drogu, která by ji měla zdravotně ubližovat, ale jako lék, který má kladné zdravotní účinky. Nepřipouští si fyzickou ani psychickou závislost, která se na ni během let pravidelného užívání projevila. Odolnost vůči návykovým látkám ve vyšším věku často klesá. Proto je tu zvýšené riziko velmi vážných zdravotních komplikací. Domnívám se, že paní Marii vzhledem k jejímu věku a zápornému postoji k prevenci, by poskytnutá odborná pomoc mohla pomoci. Její motivace k léčbě je velmi nízká. Paní Marie je dle mého názoru „neškodným“ uživatelem marihuany pro své okolí.

Rozhovoru s paní Marií:

Dobrý den, můžeme začít s rozhovorem?

„Jasně, děvenko.“

Jakou školu jste vystudovala?

„V učení jsem byla v Gottwaldově na kuchařku.“

Pracujete někde, když ne, tak proč?

„Su v invalidním, jsem hin na nohy, mám operovanó štítnó žlázu, žlučník, šedý zákal, mám úplně všechno, křepelko, kromě normálního chlapa.“

S kým bydlíte?

„Se starým a vnukem, zlatej dobytek, ten už ale nemám! Neměli jsme peníze na krmení...“

Svěřila by jste se rodině s problémem s drogami?

„Já žádné problém nemám. Maruška je kamoška.“

Jaká je dle Vás v dnešní době nejrozšířenější droga a proč?

„Maruška, může ju mět každé. Mrkni v okolí, každému do zahrady, lidi nésou blbí, maruška pomáhá.“

Jste uživatelem nějaké drogy, pokud ano, jaké a jak dlouho ji užíváte?

„Jaká droga? To není droga. Užívám jen marušku a na všechno, v masti, ve slivovici, ve vdolcích.“

S jakou jinou drogou jste experimentovala?

„S žádnó. Mě maruška stačí. To není droga, to je lék. A když nepomůže, tak si dám frťánka slivovice a hned je mi dobře.“

Jak drogu užíváte a jak často?

„Proč furt droga, děvčico? Říkej si tomu jak chceš, jsi mladá a hlópá, až budeš mět moje leta, budeš ji mět plnó zahradu. Jak říkám, dávám ju do všechnyho, skoro, Vlasta od vedle mně ted' poradila jakési čaj, tak su zvědavá.“

Kdy a kde jste poprvé zkusila nějakou drogu?

„Marušku mně dal poprvé náš mladé. Měl to nasazený na zahradě.“

Naplnila účinek drogy Vaše očekávání, jak jste se cítila?

„O tem ani nebádé.“

Jaká je příčina toho, že jste podlehla drogám?

„Podlehnót marušce? Radši nějakýmu chlapovi.“

Proč v užívání drogy pokračujete?

„A proč ne? Mně neškodí.“

Jaká je dostupnost drog ve Vašem okolí?

„Mám ju na zahradě, lány.“

Jak získáváte peníze na nákup drogy?

„Peníze nemám, stačí, když se o ňu na zahrádce hezky starám, o holku.“

Umíte vyrobit nějakou drogu, pokud ano, tak jakou?

„Marušku dávám skoro do všechnyho, do jídla, do slivky, do sádla na masti.“

Byla jste už za drogy trestně stíhána?

„Nebyla a snad nebudu, kdo by mě trestal.“

Pokoušela jste se přestat s užíváním drog?

„Néééé, děvenko! Proč bych to dělala? Mně je s ní líp.“

Pozorovala jste na sobě nějaké změny nebo zdravotní potíže?

„Potíže? Nééé! Snad mám větší chuť na chlapa.“

Slyšela jste někdy o nějaké preventivní protidrogové akci?

„Takový kraviny nečtu. To je pro drogisty co si pichajó.“

Vyhledala jste odbornou pomoc nebo navštívila nějaké zařízení pro uživatele drog?

„Né! Řekneš mi děvenko, proč bych měla? To nepotřebuju.“

Děkuji za rozhovor.

„Není zač.“

Jaroslav, 34 let

Narodil se v roce 1978 do sociálně slabší rodiny. Zpočátku bydleli v rodinném domku na malé vesnici, kdy se díky finanční tísní museli přestěhovat do skromnějšího bytu. Jaroslav vyrůstal jako jedináček, kdy matka pracovala jako uklízečka v místní základní škole a otec trávil svůj čas doma nebo v místní hospodě.

Jaroslav je vyučen jako obráběč kovů na odborném učilišti v Brně. Z domu odešel asi ve dvaceti letech. Je dlouhodobě nezaměstnaný. Bydlí zrovna tam, kde ho nechají přespat, nebo si najde opuštěnou garáž či chatu. Peníze si vydělává sběrem železa.

První zkušenosti s drogou má asi od svých šestnácti let, kdy s kamarády vyzkoušeli kouřit marihuanu, tzv. jointa. Z počátku s marihuanou experimentoval, aby se stal součástí party vrstevníků. V dnešní době marihuanu kouří ze skleněčky nebo si ubalí tzv. jointa. Kupuje ji od kamarádů nebo pěstuje na opuštěných místech, například v lese, na slunečném místě, tak, aby o tom nikdo nevěděl.

Účinky marihuany mu nestačily a zkusil silnější drogu pervitin. Pervitin užíval zpočátku formou kouření přes alobal rekreačně. Pervitin se naučil vyrábět z dostupných informací na internetu a od svého kamaráda „vaříče“, kterému asistoval při výrobě. Z nedostatku peněz začal pervitin vyrábět a distribuovat v okolí tzv. „kamarádům“. Nákup prášků s obsahem látky pseudoefedrin realizoval nákupem na Slovensku. Společně s kamarády se dělí jak o náklady, tak o konečný produkt, pervitin. Pro výrobu využívá opuštěné budovy, chaty, garáže, kde přespává. Ale i rodinné domy svých kamarádů uživatelů. Svoji „přenosnou varničku“ ukrývá na různých místech v okolí. Pervitin užívá nitrožilně, kdy se jeho denní dávka postupně dlouhodobým užíváním zvýšila. S pervitinem užívá i marihuanu. Po užití pervitinu se cítí fyzicky nabuzen a nemá potřebu spánku.

Jaroslav byl několikrát v minulosti odsouzen za neoprávněnou výrobu a prodej psychotropní látky k trestu odnětí svobody, které mu bylo podmíněně odloženo na zkušební dobu. Za poslední spáchaný trestný čin byl odsouzen k trestu odnětí svobody nepodmíněně.

Jaroslav se díky pohybu mezi tzv. „kamarády“ uživateli omamných látek dostal od počáteční fáze experimentování do fáze pravidelného užívání. Vyskytla se u něj psychická, ale i fyzická závislost, která vznikla dlouhodobým a častým užíváním drog. Závislost se u něj projevuje, například poruchou spánku, pocením, nepotlačitelnou touhou užít drogu. Častým užíváním drogy se u něj zvýšila tolerance pro dosažení stejného účinku

k nabuzení příjemného pocitu. Jeho denní dávka vzrostla. Ztratil kontrolu nad užíváním drog. Jeho život se točí okolo drog a neřeší nic jiného než téma zisku drog. Ztratil zájem o řešení svých problémů s bydlením, s rodinou a zaměstnání. Bez ní nemůže fungovat. Užívání, nelegální výrobu a distribuci drog nevidí jako problém. Je možná terciární prevence, která by předešla nebo zmírnila následky vážného nebo trvalého zdravotního a sociálního poškození z užívání drog. Potřebuje odbornou pomoc dlouhodobého charakteru.

Přepis rozhovoru s Jaroslavem:

Ahoj, můžeme začít s rozhovorem?

„Můžeme.“

Jakou školu jsi vystudoval?

„Učňák, obráběč kovů, ale chtěl jsem na kuchaře.“

Pracuješ někde, když ne, tak proč?

„Nepracuju a pracovat nebudu, protože jsem seděl.“

S kým bydlíš?

„Tak různě, podle toho, kde zrovna jsem.“

Svěřil by ses rodině s problémem s drogami?

„O rodině se nebavím. Nemám rodinu.“

Jaká je dle tebe v dnešní době nejrozšířenější droga a proč?

„Nevím, asi perník nebo tráva. Perník umí vyrobit každá smažka, tak je ho všude hafo.“

Jsi uživatelem nějaké drogy, pokud ano, jaké a jak dlouho ji užíváš?

„Sem tam si dám perník někdy trávu, už od učňáku.“

S jakou jinou drogou jsi experimentoval?

„Jen ten perník a tráva.“

Jak drogu užíváš a jak často?

„Perník si šlehám do žíly nebo si ubalím jointa, tak jednou denně, když je možnost.“

Kdy a kde jsi poprvé zkusil drogu?

„S klukama na učňáku jsme kouřili travku.“

Naplnil účinek drogy tvé očekávání, jak ses cítil?

„Neměl jsem žádný očekávání, jen jsem to prostě chtěl zkusit jako ostatní.“

Jaká je příčina toho, že jsi sám podlehl drogám?

„Ničemu jsem nepodlehl, prostě si rád šlehnu.“

Proč v užívání drog pokračuješ?

„Prostě mě to baví, nechci přestat.“

Jaká je dostupnost drog ve tvém okolí?

„Úplně v pohodě, perník si seženu když chci a mám prachy.“

Jak získáváš peníze na nákup drogy?

„Vždycky se nějakej kámoš rozdělí. Sbíráám železo.“

Umiš vyrobit nějakou drogu, pokud ano, tak jakou?

„Vařím perník. Proto si jdu sednout.“

Byl jsi už za drogy trestně stíhán?

„Párkrát jo.“

Pokoušel ses přestat s užíváním drog?

„Ne, nechci přestat, baví mě to, dělá mi to dobře.“

Pozoroval jsi na sobě nějaké změny nebo zdravotní potíže?

„Jsem furt stejnej. Stíhám víc věcí a nemusím spát.“

Slyšel jsi někdy o nějaké preventivní protidrogové akci?

„Ne.“

Vyhledal jsi odbornou pomoc nebo navštívil zařízení pro uživatele drog?

„Ne. Tam se mi nechce dřepět.“

Děkuji za rozhovor.

„Není zač.“

Katka, 30 let

Narodila se v roce 1982 do finančně zajištěné rodiny na malé vesničce, kousek od Brna. Společně se třemi sourozenci bydlela v rodinném domě se zahradou. Otec zastává funkci na obecním úřadě a dále se věnuje s manželkou zahradničení.

Kateřina dokončila povinnou školní docházku a nastoupila na učební obor zahradnice. Začala se stýkat s partou lidí stejného věku a snažila se zapadnout do party. První vyzkoušená droga byla marihuana kouřená přes skleněнку. Začala se poflakovat po ulici. Její školní výsledky se zhoršily. Rodiče si s ní nevěděli rady.

Během těchto problémů otěhotněla a přestala navštěvovat školu. Po narození dcerky se provdala a bydlela s manželem u svých rodičů v oddělené části domu. Manželství bohužel trvalo krátkou dobu. Po rozvodu ji s výchovou dcery pomáhali rodiče. Katka si později našla nového přítele a začala se věnovat pohostinské činnosti v místní vesnici. Na zvládnutí pracovního nasazení začala užívat pervitin. Přestala mít zájem o svoji dceru a problémové chování začalo nanovo. S rodiči přestala komunikovat. O dceru přestala mít zájem. Věnovala se pouze příteli. V oddělené části domu začala s přítelem vyrábět pervitin a prodávat po okolí. Po sporu s rodiči se přestěhovala do pronajatého místního hostince, kde ve vaření pervitinu pokračovali.

Pervitin začala užívat kouřením přes alobal. Z důvodu vyšší denní potřeby pervitinu se Kateřina naučila vyrábět pervitin sama. Pro dosažení účinku si dávku zvyšovala. Začala šňupat nosem a užívat i nitrožilně. Pervitin vyráběla za pomoci svého přítele v rodinném domě, v hospodě, ale i v autě. Pro léky s obsahem látky pseudoefedrin jezdili společně na Slovensko. Vyrobený pervitin prodávali v okolí.

Byla odsouzena za neoprávněnou výrobu a prodej psychotropní látky k trestu odnětí svobody, které mu bylo podmíněně odloženo na zkušební dobu. Její přítel k trestu odnětí svobody nepodmíněně.

Kateřina podlehla experimentování s drogou, bez které v dnešní době nemůže existovat. Vlivem přítele a dlouhodobým užíváním pervitinu se u ní projevila psychická i fyzická závislost na návykových látkách. Její užívání dospělo do fáze pravidelného užívání. Závislost se u ní projevuje nepotlačitelnou touhou užít drogu, zvyšovat dávku k nabuzení příjemného pocitu. Kateřina trpí poruchou spánku, třesem rukou a nadměrným pocením. Nitrožilním užíváním má propíchané ruce a způsobené modřiny. Necítí vůni z rozleptání nosní sliznice. Její život se točí okolo drog. Ztratila zájem o řešení svých

problémů. Její dcera už není součástí jejího života. Kateřina si není vědoma škodlivosti drog na svůj organismus. Potřebuje odbornou pomoc dlouhodobého charakteru.

Přepis rozhovoru s Katkou:

Ahoj, můžeme začít s rozhovorem?

„*Klidně.*“

Jakou školu jsi vystudovala?

„*Mám základku a pak nedodělanou zahradnici.*“

Pracuješ někde, když ne, tak proč?

„*Nemakám, nikdo mi práci nedá.*“

S kým bydlíš?

„*Se starým.*“

Svěřila by ses rodině s problémem s drogami?

„*Ne, nemáme dobré vztahy. Nemluvíme spolu.*“

Jaká je dle tebe v dnešní době nejrozšířenější droga a proč?

„*Všechny drogy jsou rozšířené, dneska seženeš cokoliv. Perník.*“

Jsi uživatelem nějaké drogy, pokud ano, jaké a jak dlouho ji užíváš?

„*Perník. Dlouhou dobu, už nevím.*“

S jakou jinou drogou jsi experimentovala?

„*No s trávou.*“

Jak drogu užíváš a jak často?

„*Trávu kouřím. Perník nosem nebo jehlou. Tak dvakrát denně, nepočítám to. Dám si kdy chci.*“

Kdy a kde jsi poprvé zkusila drogu?

„*Můj starý mě to naučil. Asi v hospodě.*“

Naplnil účinek drogy tvé očekávání, jak ses cítila?

„*Byl to dobřej úlet, žádný problémy.*“

Jaká je příčina toho, že jsi sama podlehla drogám?

„Nevím. Asi problém.“

Proč v užívání drog pokračuješ?

„Nevím, perník nic neudělá.“

Jaká je dostupnost drog ve tvém okolí?

„No asi dobrá, drogy jsou všude.“

Jak získáváš peníze na nákup drogy?

„Tak různě. Starej mi dá prachy.“

Umiš vyrobit nějakou drogu, pokud ano, tak jakou?

„To není nic těžkýho, jak tráva tak pervitin. Stačí zahrada a šikovný ruce.“

Byla jsi už za drogy trestně stíhána?

„Jo.“

Pokoušela jsi přestat s užíváním drog?

„Ne, nemá to smysl.“

Pozorovala jsi na sobě nějaké změny nebo zdravotní potíže?

„Ne.“

Slyšela jsi někdy o nějaké preventivní protidrogové akci?

„Za tyhle blbosti se akorát utrácěj naše peníze a stejně nic z toho.“

Vyhledala jsi odbornou pomoc nebo navštívila zařízení pro uživatele drog?

„Jednou kdysi jsem se pokoušela něco podniknout, teda naši.“

Děkuji za rozhovor.

Lenka, 31 let

Narodila se v roce 1981 jako prvorozená dcera do šťastné rodiny. Bydleli společně s mladším bratem v rodinném domku na vesnici. Otec umřel v mladém věku a o rodinu se starala pouze matka. Pracovala jako prodavačka.

Lenka je vyučena servírkou na odborném učilišti. Byla průměrnou žačkou. Na škole se seznámila se svým manželem a porodila dvě holčičky. Společně bydleli v rodném rodinném domě s Lenčiným bratrem. Matka si našla přítele a odstěhovala se. Manželství netrvalo dlouho. Lenka si našla nového přítele. V současné době stále nezaměstnaná. Je společenská, její domácnost navštěvuje spousta přátel užívající návykové látky.

Marihuanu vyzkoušela poprvé v šestnácti letech ve škole. V partě kouřili zabalenou marihuanu do tzv. jointa ze zvědavosti. Poté ji kouřila příležitostně na tanečních akcích. V dnešní době si marihuanu kupuje nebo dostává od kamarádů. Užívá ji dvakrát až třikrát do týdne.

Pervitin vyzkoušela ve dvaceti letech kouřit přes alobal. Zpočátku jej užívala o víkendech s kamarády. V současnosti pervitin užívá dvakrát až třikrát týdně. Užívá ho šňupáním nosem nebo kouřením přes alobal. Pervitin sežene od přátel nebo od bratra. Do dnešní doby nebyla trestně stíhána.

Lenka se dostala do fáze pravidelného užívání pervitinu a marihuany. Projevila se u ní psychická i fyzická závislost na návykových látkách. Závislost se u ní projevila rychlou ztrátou osobní váhy, nespavostí, rychlou nesrozumitelnou řečí, nepotlačitelnou touhou užít drogu. Na těle se jí objevili barevné skvrny. Její rázná řeč je doprovázena gestikulací rukou. Lenka si není vědoma škodlivosti návykových látek na svůj organismus. Možná terciární prevence a odborná pomoc dlouhodobého charakteru by mohla předejít nebo zmírnit následky vážného nebo trvalého zdravotního a sociálního poškození z užívání drog.

Přepis rozhovoru s Lenkou:

Ahoj, můžeme začít s rozhovorem?

„*Určitě.*“

Jakou školu jsi vystudovala?

„*Mám učiliště, obor servírka.*“

Pracuješ někde, když ne, tak proč?

„*Ted' zrovna ne, po mateřský mě už nikam nevzali.*“

S kým bydlíš?

„*S bráchou a mýma holkama.*“

Svěřila by ses rodině s problémem s drogami?

„*Máti o tom ví a je v pohodě. A brácha taky bere.*“

Jaká je dle tebe dnešní době nejrozšířenější droga a proč?

„*Asi tráva si myslím a samo že piko.*“

Jsi uživatelem nějaké drogy, pokud ano, jaké a jak dlouho ji užíváš?

„*Kouřím trávu a někdy si dám i perník. Dobu nepočítám.*“

S jakou jinou drogou jsi experimentovala?

„*Zkusila jsem ty dvě.*“

Jak drogu užíváš a jak často?

„*Normálně. Trávu kouřím a perník taky nebo šňupu.*“

Kdy a kde jsi poprvé zkusila drogu?

„*Na škole, asi v šestnácti. Tam hulil a fetoval každej druhej.*“

Naplnil účinek drogy tvé očekávání, jak ses cítila?

„*S partou jsme prostě pařili, nic jsem od toho nečekala.*“

Jaká je příčina toho, že jsi sama podlehla drogám?

„*Prostě mezi lidma, který znám, je to normální.*“

Proč v užívání drog pokračuješ?

„Už jsem si na to asi zvykla.“

Jaká je dostupnost drog ve tvém okolí?

„Normál. Plno lidí co znám jede v drogách.“

Jak získáváš peníze na nákup drogy?

„Mám nějaký svoje příjmy a nebo kámoše. A jak dojdou prachy z mateřský.“

Umiš vyrobit nějakou drogu, pokud ano, tak jakou?

„Já, ne. Nikdy jsem to nedělala, nemusela jsem. Znáám hodně lidí co to uměj.“

Byla jsi už za drogy trestně stíhána?

„Ne, nejsem nějaký díler nebo něco takovýho. Jen beru.“

Pokoušela ses přestat s užíváním drog?

„Když jsem byla těhotná, tak jsem skoro nic nebrala.“

Pozorovala jsi na sobě nějaké změny nebo zdravotní potíže?

„Ani ne.“

Slyšela jsi někdy o nějaké preventivní protidrogové akci?

„Jo, vobčas v televizi.“

Vyhledala jsi odbornou pomoc nebo navštívila zařízení pro uživatele drog?

„Ne, nejsem na tom tak špatně, abych někam takhle chodila.“

Děkuji za rozhovor.

„Není zač.“

Pavel, 25 let

Narodil se v roce 1987 jako druhorozený syn do šťastné rodiny. Bydleli společně se starší sestrou v rodinném domku na vesnici. Otec umřel v mladém věku a o rodinu se starala pouze matka. Pracovala jako prodavačka.

Pavel není vyučen, má pouze základní vzdělání. Už několik let pracuje jako montážní dělník u stejné firmy. Společně bydlí v rodinném domě se svoji sestrou a jejími dětmi. Matka se odstěhovala k příteli. Pavel působí velice plachým a tichým dojmem. Svoji rodinu zatím nemá, je bezdětný.

První jeho kontakt s drogou byl asi v sedmnácti letech, kdy vyzkoušel kouřit zabalenou marihuanu v papírku, tzv. jointa. Zpočátku s marihuanou experimentoval. V současné době kouří marihuanu s kamarády nepravidelně přes skleněnou nebo ubaleného jointa.

Pervitin vyzkoušel v jednadvaceti letech a začal ho užívat nepravidelně kouřením. Od kamarádů obkoulal výrobu pervitiny a začal si zpočátku pravidelně vyrábět pervitin sám pro sebe. Léky obsahující látku pseudoefedrin nakupoval v lékárnách ve městě. Nákup léků a chemikálií financoval z vydělaných peněz. Poté pervitin začal vyrábět ve větším množství a distribuovat kamarádům. Pro léky jezdí s kamarády na Slovensko. Pro výrobu využívá obytné prostory v rodinném domě. Pervitin užívá pravidelně třikrát týdně nitrožilně nebo šňupáním nosem.

Byl odsouzen za úmyslnou neoprávněnou výrobu a prodej psychotropní látky k trestu odnětí svobody, které mu bylo podmíněně odloženo na zkušební dobu a znovu přichycen při výrobě pervitinu, kdy mu odnětí svobody bylo následně amnestován.

Pavel se dostal do fáze dlouhodobého pravidelného užívání. Vznikla u něho jak psychická tak i fyzická závislost. Závislost si osobně nechce připustit. Častým užíváním návykových látek se u něj zvýšila tolerance pro dosažení stejného účinku k nabuzení příjemného pocitu či fyzické aktivitě. Projevila se u něj nepotlačitelná touha užít návykovou látku. Závislost se u něj projevila viditelnou ztrátou váhy, zapomíná, trpí nespavostí, nadměrně se potí a rychle mluví. S užitím marihuany se cítí v pohodě, volný, vysmátý, má chuť na sladké. Neuvědomuje si škodlivost na organismus. Potřebuje odbornou pomoc dlouhodobého charakteru.

Přepis rozhovoru s Pavlem:

Ahoj, můžeme začít s rozhovorem?

„Jo můžeme.“

Jakou školu jsi vystudoval?

„No žádnou, mám jen základku.“

Pracuješ někde, když ne, tak proč?

„Jo. Jako montážní dělník.“

S kým bydlíš?

„Se ségrou.“

Svěřil by ses rodině s problémem s drogami?

„Ne. Ségra to ví.“

Jaká je dle tebe v dnešní době nejrozšířenější droga a proč?

„Perník. Je levnej. A taky tráva.“

Jsi uživatelem nějaké drogy, pokud ano, jaké a jak dlouho ji užíváš?

„Jo perníku a trávy. A jak dlouho? No asi deset let? Nevím.“

S jakou jinou drogou jsi experimentoval?

„Vyzkoušeli jsme čichat lepidlo. Akorát mě bolela hlava.“

Jak drogu užíváš a jak často?

„Trávu kouřím a perník si píchám.“

Kdy a kde jsi poprvé zkusil drogu?

„Nevím. V sedmnácti? Nevím.“

Naplnil účinek drogy tvé očekávání, jak ses cítil?

„Asi jo. Cítím se v pohodě.“

Jaká je příčina toho, že jsi sám podlehl drogám?

„Nepodleh, nejsem na nich závislej.“

Proč v užívání drog pokračuješ?

„Nemám proč přestat. Nepřemýšlel jsem o tom.“

Jaká je dostupnost drog ve tvém okolí?

„Dobrá.“

Jak získáváš peníze na nákup drogy?

„Tak kamoši založej, z výplaty a tak.“

Umiš vyrobit nějakou drogu, pokud ano, tak jakou?

„Perník.“

Byl jsi už za drogy trestně stíhán?

„Jooo, dvakrát. Unikl jsem o vlasek.“

Pokoušel ses přestat s užíváním drog?

„Nee.“

Pozoroval jsi na sobě nějaké změny nebo zdravotní potíže?

„Ne.“

Slyšel jsi někdy o nějaké preventivní protidrogové akci?

„Asi v televizi, nevím.“

Vyhledal jsi odbornou pomoc nebo navštívil zařízení pro uživatele drog?

„Ne.“

Děkuji za rozhovor.

5.2 Shrnutí

Získané výsledky formou rozhovoru nebyly pro mě nikterak překvapivé a pouze potvrdily mé zkušenosti z praxe. Většina dotazovaných uživatelů se s návykovou látkou dostala do kontaktu v období dospívání, nejčastěji ve společnosti svých kamarádů. Zpočátku s návykovou látkou pouze experimentovali, například z nudy, ze zvědavosti nebo z nátlaku svých kamarádů, ze snahy zapadnout do party. Později navykli užívání a stali se z nich pravidelní uživatelé.

Návykové látky jim z jejich pohledu pomáhaly uniknout od denních problémů, od reality. Dávaly jim pocit pohody a dodávaly fyzickou aktivitu. Všichni dotazovaní začali experimentovat s marihuanou, kterou nejprve kouřili pomocí tzv. jointa. Poté někteří sklouzli k užívání silnější drogy a to k pervitinu.

Většina z dotazovaných uživatelů návykových látek, díky pravidelnému a dlouhodobému užívání, se dostala do fáze, kdy si nepřipouští fyzickou ani psychickou závislost na návykových látkách. Kvůli drogové závislosti se uchýlili i k trestné činnosti. Pouze dva uživatelé návykových látek z devíti, je dlouhodobě zaměstnáno. Nepotlačují touhu po droze.

Škodlivost užívání návykových látek si nepřipouštějí. Jejich neobvyklé změny v chování, například výkyvy nálad, zlost nebo podrážděnost berou jako normální reakci. Nikdo z dotazovaných uživatelů nevidí užívání drog jako problém a nehodlá skončit a ani se léčit. Sami, bez pomoci druhých a bez odborné pomoci, ten „první krok“ neudělají.

Na uvedených kasuistikách a rozhovorech se přesvědčuji v tom, že je velmi potřebné klást důraz na celkovou prevenci a docílit úbytku nabídky a poptávky po návykových látkách, které jsou pro populaci velmi lehce k sehnání. Pokud se pokusíme o snížení dostupnosti nelegálních drog, bude naše společnost zdravější a chráněna před nárůstem psychické a fyzické závislosti na návykových látkách.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce pojednává o drogové problematice, se kterou se může potkat každý z nás. Toto téma je velice důležité a závažné a naše společnost by se jím měla zabývat razantněji. Bohužel se lidé začnou o nelegální drogy zajímat až tehdy, když se jich samotný problém drog dotkne osobně. Do té doby je pro ně téma drog naprosto vzdálený pojem.

Cílem této bakalářské práce bylo záměrně poukázat na možnou motivaci užívání nelegálních návykových látek a na vznik závislosti organismu pravidelným užíváním. Dále bylo cílem zjistit nejčastěji užívané nelegální návykové látky na území Brno - venkov a poukázat na jejich snadnou výrobu a dostupnost.

Užívání drog nepřináší naší společnosti nic prospěšného. Neustále narůstá počet lidí závislých na drogách a snižuje se věk prvního experimentování s drogou. Touto bakalářskou prací se potvrdilo, že je důležité začít s prevencí už v útlém věku dítěte. Musí být kladen větší důraz na preventivní působení na ohrožené skupiny, a to zejména na děti a mládež. Důvody k užívání drog jsou nejrůznější, například sociální vztahy v rodině, ve škole nebo v zaměstnání, vrozené dispozice nebo psychické problémy. U mladých lidí může být prvotní příčinou zvědavost z účinku drogy. Pocit euforie se jim však zalíbil natolik, že s užíváním nechtějí přestat. Důvodem mohou být i zdravotní problémy, kdy legální léky nezabírají a užitím nelegální návykové látky mírní své zdravotní potíže. Například pohled na léčivé účinky marihuany se mezi veřejností a odborníky liší.

Měli bychom hledat možné prostředky, které by pomohly snížit nabídku a poptávku po návykových látkách a také informovat veřejnost o tom, jak snadno může vzniknout fyzická či psychická závislost na návykových látkách. Užívání drog ničí sociální vazby, způsobuje zdravotní problémy a uživatelé mohou sklouznout až k páchání trestné činnosti.

Největším aktuálním problémem nadále zůstává nelegální výroba metamfetaminu v „domácích varnách“, které souvisí s dostupností léků s obsahem pseudoefedrinu. Alarmující je i nárůst pěstování konopí tzv. „indoor“ způsobem, jehož kvalita s obsahem účinné látky THC je vysoká.

Dle mého názoru by měl mít každý z nás základní znalosti o tom, jak mohou jednotlivé drogy vypadat a působit na organismus. Měli by jsme být připraveni na situace, které nás mohou potkat v průběhu našeho života. Tato bakalářská práce nemůže pojmout drogovou problematiku jako celek. Může však sloužit jako základní informace o drogové problematice a k zamyšlení, co může užívání drog způsobit.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Zákony

ZÁKON č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, ve znění pozdějších předpisů.

ZÁKON č. 200/1990 Sb., *o přestupcích*, ve znění pozdějších předpisů.

Literatura

ADAMS, F., *Weedlogy – marihuana, vše o pěstování konopí*. Přeložil Jindřich Krása. 1.vyd., Nizozemí: Positive Publisher, 2012, s. 351, ISBN 978-90-7658- 3358.

BARKER, G., *Použití kvalitativních výzkumných metod při postupech rychlého posuzování zneužívání drog ve společnosti*. Boskovice: Albert, 1999, s. 64, ISBN 80-85834-78-2.

BORNÍK, M., *Drogy, co bychom o nich měli vědět*. 1. vyd., Praha: Themis, 2001, s. 31, ISBN 80-85821-98-2.

FISCHER, S., ŠKODA, J., *Sociální patologie. Analýza příčin a možností ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Praha, 2009, s. 224, ISBN 978-80-247-2781-3.

HLAVÁČEK, J., PROTIVINSKÝ, M. a kol., *Praktická kriminalistika*. Praha: Kriminalistický ústav Praha Policie ČR, 2006, s. 240.

HORÍN, J., *Ovlivnění řidiče v době dopravní nehody se zvláštním zřetelem na jeho ovlivnění léky a narkotiky*. In: Bulletin NPC. Praha: MV, 2012, s. 56, ISSN 1211-8834.

HUBINOVÁ, S., DLOUHÝ, F., *Prekurzory a pomocné látky*. In: Bulletin NPC. Praha: MV, 2001, s. 52, ISSN 1211-8834.

CHMELÍK J. a kol., *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005, s. 532, ISBN 80-86898-36-9.

JEDLIČKA, R. a kol., *Mládež – drogy – společnost*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1997, s. 160, ISSN 0862-4461.

JURÁKOVÁ, I., *Trestněprávní postih toxikomanů*. Brno: Masarykova univerzita, 1999, s. 176, ISBN 80-210-2234-5.

JŮZL, M. a kol., *Metody sociálně výchovné práce*. Brno: Institut mezioborových studií, 2012, s. 90, ISBN 978-80-87182-31-4.

KALINA, K. a kol., *Drogy a drogové závislosti 1. Mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003, s. 319, ISBN 80-86734-05-6.

KALINA, K. a kol., *Základy klinické adiktologie*. 1. vyd., Praha: Grada, 2008, s. 392, ISBN 978-80-247-1411-0.

Kolektiv autorů sdružení SANANIN, *Drogy: otázky a odpovědi: příručka pro rodinné příslušníky*. 1. vyd., Praha: Portál, 2007, s. 200, ISBN 978-80-7367-223-2.

KOMOROUS, J., *Lovci smrti*. Praha: Naše vojsko, 2009, s. 247, ISBN 978-80-206-1008-9.

MACHALOVÁ, M. a kol., *Dialógy o závislostiach*. Tlač: TakeOff Advertising, 2010, s. 240, ISBN 978-80-970370-9-3.

MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J., *Kriminalistika*. 2. vyd., Praha: C. H. Beck, 2004, s. 606, ISBN 80-7179-878-9.

NEŠPOR, K., *Návykové chování a závislosti*. 3. vyd., Praha: Portál, 2007, s. 176, ISBN 978-80-7367-267-6.

NEŠPOR, K., CSÉMY, L., *Průchozí drogy. Co by měli vědět rodiče a další dospělí, kteří se starají o děti a dospívající*. Praha: Fortuna, 2002, s. 28.

NEŠPOR, K., CSÉMY, L., PERNICOVÁ, H., *Základy efektivní primární prevence*. Praha: Sportpag, 1999, s. 40.

NEŠPOR, K., MÜLLEROVÁ, M., *Jak přestat brát (drogy)*. 5. vyd., Praha: sdružení FIT IN, 2006, s. 151.

NEŠPOR, K., PROVAZNÍKOVÁ, H., *Slovník prevence problémů působených návykovými látkami*. 2. vyd., Praha: Státní zdravotní ústav, 1997, s. 58, ISBN 80-7071-050-0.

NIKLOVÁ, M., *Prevenca drogových závislostí v školskom prostredí*. Banská Bystrica: Pedagogická fakulta UMB, 2009, s. 157, ISBN 978-80-8083-783-9.

NOVÁK, J., *Drogový kufr*. In: Bulletin NPC. Praha: MV, 2012, s. 56, ISSN 1211-8834.

SKLÁDAL, J., *Mobilní průmyslové spektrometry pro 21. století*. In: Bulletin NPC. Praha: MV, 2012, s. 41-42.

Společné publikace EMCDDA a Europolu, *Metamfetamin (pervitin)*. Praha: Centrum adiktologie, Psychiatrická klinika 1. LF UK, 2010, s. 40, ISBN 978-80-86620-24-4.

ŠMERDA, R., *Trestněprávní úprava drogové problematiky*. In: Bulletin NPC, mimořádné číslo. Praha: MV, 2006, s. 160.

TKÁČ, J., *Adiktologie*. Brno: Institut mezioborových studií, 2011, s. 118.

VALÍČEK, P. a kol., *Rostlinné omamné drogy*. 1. vyd., Benešov: Start, 2000, s. 192, ISBN 80-86231-09-7.

VÍZDAL, F., *Techniky poznávání osobnosti*. Brno: Institut mezioborových studií, 2005, s. 50.

Elektronické zdroje

ČERNÝ, O., *Člověk a drogy* [online], 2012, [cit. 10. 12. 2012]. Dostupné z: <http://krimiinfo.kup.pcr.cz/k/index.php/fyzikalni-chemicke-expertizy/415-clovek-a-drogy>

Drogové testy DrugWipe [online], 2013, [cit. 5. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.drogovetesty.cz/119-drugwipe.html>

Drogové testy z pevných látek [online], 2013, [cit. 2. 2. 2013]. Dostupné z: <http://www.drogovetesty.cz/109-pevne-latky-html>

Extáze [online], 2007, [cit. 13. 4. 2007]. Dostupné z: <http://krimiinfo.pcr.cz/view.php?cislocianku=2003060201>

Jak jsou drogy užívány [online], 2013, [cit. 4. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.substitutni-lecba.cz/jak-jsou-drogy-uzivany>

Mobilní spektrometry [online], 2013, [cit. 2. 3. 2013]. Dostupné z: http://www.rmi.cz/mobilni_spektrometry

Oddělení programů prevence kriminality a dobrovolnické služby [online], 2013, [cit. 4. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/odbor-prevence-kriminality.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

Odbor služební kynologie a hipologie [online], 2013, [cit. 18. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/odbor-sluzebni-kynologie-a-hipologie-904727.aspx>

Proč závislost vzniká [online], 2013, [cit. 4. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.substitucni-lecba.cz/proc-zavislost-vznika>

Psi proti drogám [online], 2013, [cit. 21. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.abicko.cz/clanek/casopis-abc/2259/psi-proti-drogam.html>

Psi proti drogám [online], 2013, [cit. 21. 1. 2013]. Dostupné: <http://www.cz-pes.cz/cl-2012121903-q-Druhy-policejnich-psu>

Rozdělení drog [online], 2013, [cit. 20. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.substitucni-lecba.cz/rozdeleni-drog>

Služební kynologie u jednotlivých ozbrojených sborů [online], 2013, [cit. 21. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.cz-pes.cz/literatura-sl-kynologie-2.php>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1. Alkohol test Dräger	32
Obr. 2. Test DrugWipe 5	33
Obr. 3. Test NIK	34
Obr. 4. Spektrometr TruNarc	35
Obr. 5. Německý ovčák	36
Obr. 6. Belgický ovčák	36
Obr. 7. Rostlina marihuany	40
Obr. 8. Kuřácké pomůcky	40

SEZNAM TABULEK

Tab. 1. Orientační hodnoty prokazatelnosti některých návykových látek byžnými laboratorními postupy.....	30
---	----